

۷) ایان روز شهرساز گرامی بار
سریز: سحر شیرینی

۲

انجمن علمی دانشجویی شهرسازی دانشگاه علم و فرهنگ

مدیر مسئول: یکتا علمی
جلد صفر: چگونه به شهرسازی بنگریم؟

۹

www.usc.ac.ir

90.5cm

۱۳۰۱

آبان ماه

گاهنامه‌ی علمی - دانشجویی

شماره صفر: چگونه به شهرسازی بنگریم؟

۱۴۰۱ آبان

صاحب امتیاز: انجمن علمی - دانشجویی مهندسی شهرسازی دانشگاه علم و فرهنگ

مدیر مسئول: یکتا اعلمی

سردبیر: سحر شریفی

استاد راهنمای انجمن: دکتر علی مشهدی

باتشکر از جناب دکتر ابوالفضل طغرایی

تیم تحریریه: سحر شریفی، یکتا اعلمی، پارسا دانشگر، هنگامه طاهری، ندا آزادی، محمد رضا خیرخواه، محمدحسین حسینی

ویراستار: زهرا مسعودی، باهمکاری پارسا دانشگر

طراح لوگو: محمدحسین حسینی

طراح و صفحه آرا: حمیدرضا پویان

نوع انتشار: چاپی - الکترونیکی

ترتیب انتشار: گاهنامه

شماره: صفر - آبان ۱۴۰۱

شماره مجوز: ۱۴۰۱/۷۰/۲۵۵۰/ص

آدرس کanal تلگرام انجمن: T.me/uscurbanism

آدرس صفحه اینستاگرام انجمن: Usc.urbanism@

پل ارتباطی: Usurbanism@gmail.com

۳.....	درباره دانشگاه
۶.....	سخن مدیر مسئول
۷.....	سخن سردبیر
۹.....	شهریگ
۱۰.....	پیشگفتار
۱۱.....	چگونه به شهرسازی بنگریم؟
۱۲.....	شهر چیست؟
۱۵.....	شهرسازی
۱۶.....	معرفی رشتہ
۱۸.....	گفت و گویی با مدیر گروه
۲۴.....	کار شهرساز چیست؟ (فرصت های شغلی و مهارت های مورد نیاز)
۳۲.....	معرفی شاخه های ارشد
۳۷.....	معرفی چهره - ایران
۴۱.....	معرفی مستند - فیلم
۴۲.....	معرفی چهره - جهان
۴۶.....	معرفی کتاب

درباره دانشگاه

بهرهمندی مطلوب از دانش اعضای هیات علمی و اساتید، و همچنین توجه به دانشمندان و پژوهشگران برتر و تاثیرگذار، سبب شده تا این دانشگاه بر اساس نظام رتبه‌بندی سایمگوی اسپانیا، علاوه بر کسب رتبه ۶۵۳ جهان و رتبه ۲۲ ایران در سال ۲۰۲۲، در سه سال پیاپی رتبه دانشگاه نوآور ایران را از آن خود نماید و هرساله بدخشی از اعضای هیات علمی این دانشگاه در زمره‌ی ۱ یا ۲ درصد پژوهشگران برتر جهان قرار بگیرند.

روحیهٔ پویایی حاکم بر دانشگاه علم و فرهنگ، موجب شده تا کیفیت علمی و آموزشی دانشکده‌های این دانشگاه دائمًا در حال ارتقاء باشد. برای مثال؛ هرساله دانشجویان دانشکده فنی و مهندسی این دانشگاه در لیست برترین‌های المپیاد علمی-دانشجویی کشور جای گرفته و درصد قابل توجهی از دانشجویان این دانشکده در رشته‌های مختلف، رتبه‌های تک رقمی و برتر کنکور کارشناسی ارشد و دکتری را به خود اختصاص می‌دهند. همچنین رشته‌هایی مانند نانو با همکاری اعضای هیات علمی دانشگاه‌های تراز اول کشور؛ از جمله دانشگاه صنعتی شریف دایر شده‌اند.

دانشگاه علم و فرهنگ، در سومین دهه فعالیت خود و پس از توسعهٔ کمی، نهادینه کردن آموزش‌های کیفی و ترویج پژوهش‌های کاربردی همگام با دانشگاه‌های پیشرفته جهان با هدف تربیت و تأمین بخشی از نیروهای متخصص مورد نیاز جامعه در مسیر کارآفرینی حرکت می‌کند.

دانشگاه علم و فرهنگ، وابسته به نهاد جهاد دانشگاهی. در قالب پنج دانشکده «فنی و مهندسی»، «هنر و معماری»، «علوم انسانی»، «علوم گردشگری» و «علوم فناوری‌های نوین زیستی» و «کالج بین‌الملل» فعالیت می‌کند و با بیش از ۸۰۰ عضو هیأت علمی و استاد مدعو، در ۱۰۵ رشته تحصیلی (۸ رشته در مقطع دکتری، ۵۹ رشته در مقطع کارشناسی ارشد، و ۳۳ رشته در مقطع کارشناسی) به حدود ۹۰۰۰ دانشجو، خدمات علمی، آموزشی و پژوهشی ارائه می‌نماید.

دانشگاه علم و فرهنگ با تخصیص ظرفیت‌های مناسب، از آمادگی لازم برای پذیرش دانشجویان مقاطع مختلف در پنج دانشکده زیرمجموعهٔ خود برخوردار است و همچنین با هدف توسعهٔ همکاری‌های علمی و بین‌المللی با دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی خارج از کشور، درمسیر توسعه علمی و افزایش استانداردهای کیفی گام برمی‌دارد.

دانشگاه علم و فرهنگ در برگزاری دوره‌های تحصیلات تكمیلی، از توانمندی‌های نرم‌افزاری و ساخت افزاری پژوهشگاه‌ها و پژوهشکده‌های جهاد دانشگاهی، نظیر پژوهشگاه رویان، مرکز ذخایر ژنتیک ایران، پژوهشگاه ابن‌سینا، پژوهشکده توسعهٔ تکنولوژی، پژوهشگاه علوم انسانی و اجتماعی، پژوهشکده گردشگری و پژوهشکده فرهنگ و هنر بهره‌مند است که این امر، منجر به ارتقاء کیفی دوره‌های آموزشی این دانشگاه شده است.

دانشگاه علم و فرهنگ؛ دانشگاه کارآفرین، رتبه یک نوآوری کشور، برترین دانشگاه غیردولتی کشور

دانشگاه علم و فرهنگ، برنامه راهبردی خود را با توجه به شاخص‌های مورد انتظار مقاضیان و استانداردهای بین‌المللی و جهانی تنظیم کرده و با استقرار یکی از پایدارترین سامانه‌های آموزش الکترونیکی، از توانمندی بالایی در مدیریت بحران‌های احتمالی برخوردار است.

دانشگاه علم و فرهنگ با اتصال علمی، فرهنگی، پژوهشی و کارآفرینی به مجموعه‌های جهاد دانشگاهی از قبیل پژوهشگاه رویان، پژوهشگاه ابن سینا، پژوهشگاه علوم انسانی و... توانسته استانداردهای کیفی آموزش‌های خود را ارتقاء دهد. به عنوان نمونه؛ در رشته‌های زنگنه، زیست شناسی سلولی و مولکولی، سلول‌های بنیادی، زیست فناوری میکروبی و... همکاری مستقیم با پژوهشگاه رویان و مرکز ملی ذخایر زیستی و زنگنه ایران، باعث جذب برترین رتبه‌های کنکور در دانشکده علوم و فناوری‌های نوین زیستی این دانشگاه شده است. تنها دانشجویان کارشناسی رشته زیست شناسی سلولی و مولکولی و زیست فناوری دانشگاه علم و فرهنگ، از این فرصت برخوردارند که دوره کارورزی خود را در پژوهشگاه رویان به عنوان معتبرترین مرکز تخصصی و فوق تخصصی ایران و خاورمیانه و مرکز ملی ذخایر زنگنه و زیستی ایران بگذرانند.

دانشگاه علم و فرهنگ با برخورداری از ۱۳ نشریه فرهنگی تخصصی دانشجویی، ۱۶ تیم ورزشی، ۲۸ انجمن علمی - دانشجویی و ۱۴ کانون فرهنگی و هنری در حوزه دانشجویی - فرهنگی فعالیت داشته و در زمینه توسعه فردی، فرهنگی و اجتماعی دانشجویان، برنامه‌های متعددی را به اجرا می‌گذارد.

دانشگاه علم و فرهنگ، از جمله محدود دانشگاه‌های ایرانی است که با اتخاذ روشی کرد دانشجو محوری در عمل نشان داده که رضایتمندی دانشجویان همواره در اولویت نخست قرار دارد؛ از این‌رو، حمایت همه جانبه از دانشجویان و هدایت آنها در مسیر تعالیٰ زندگی دانشجویی، فرهنگ سازمانی غالب در این دانشگاه است.

دانشجویان دانشگاه علم و فرهنگ در رشته‌ها و مقاطع مختلف، می‌توانند به محض ورود به این دانشگاه به صورت رایگان و بدون پرداخت مبلغ اضافه در مراکز وابسته نظیر؛ پارک ملی علوم و فناوری‌های نرم و صنایع فرهنگی، بنیاد توسعه کسب و کار و همچنین موسسه توسعه پایدار گردشگری علم و فرهنگ همراه با مریان متخصص، مهارت آموزی نموده و با حمایت این مراکز، ایده‌های خود را به پروژه و کسب و کار تبدیل نمایند. به این ترتیب دانشجویان این دانشگاه نه تنها دغدغه شغلی نخواهند داشت؛ بلکه هم‌زمان با گذراندن دوره تحصیلی، به کارآفرینان تخصصی رشته تحصیلی خود نیز تبدیل خواهند شد.

دانشجویان دانشکده‌های علوم گردشگری، علوم انسانی و هنر و معماری دانشگاه علم و فرهنگ نقش پررنگی در هسته‌ها و زیست بوم کارآفرینی بنیاد توسعه کسب و کار و پارک ملی علوم و فناوری‌های نرم و صنایع فرهنگی داشته و درصد قابل توجهی از آمار اشتغال دانشجویان این دانشگاه را به خود اختصاص داده‌اند.

دانشگاه علم و فرهنگ جزو نخستین دانشگاههایی است که با درک فشار اقتصادی جامعه، راهکارهایی چون اعطای تسهیلات ویژه صندوق مجیر به دانشجویان، علاوه بر صندوق رفاه دانشجویی وزارت علوم را پیش بینی کرده و سالیانه تسهیلات و تخفیفهای قابل توجهی به دانشجویان برتر خود اعطاء می نماید.

مدرک دانشگاه علم و فرهنگ در سطح بین الملل کاملاً معترض بوده و تعاملات بین المللی با دانشگاههای معترض و تراز اول جهان و جذب دانشجویان خارجی، سبب توسعه روز افزون اعتبار این دانشگاه شده است.

دانشگاه علم و فرهنگ از طریق آزمونهای کنکور سراسری در ۱۵۳ رشته تحصیلی (۸ رشته در مقطع دکتری، ۶۱ رشته در مقطع کارشناسی ارشد و ۳۴۴ در مقطع کارشناسی) دانشجو می پذیرد.

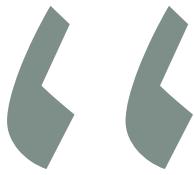
دانشکده هنر و معماری دانشگاه علم و فرهنگ

دانشکده هنر و معماری، اولین دانشکده دانشگاه علم و فرهنگ است که فعالیت آموزشی خود را از سال ۱۳۷۲ شروع نموده است، و امروزه با حدود ۲۰۰۰ نفر دانشجو در چهارده کد رشته‌ی کارشناسی و کارشناسی ارشد به فعالیت آموزشی خود ادامه می‌دهد.

این دانشکده در راستای سند چشم انداز کشور و جهاد دانشگاهی، و همچنین با در نظر گرفتن برنامه استراتژی دانشگاه، در پی اهداف زیر است؛

* تربیت فارغ‌التحصیلان مؤمن، هنرمند و پژوهشگر با توان مهارتی مناسب در حوزه هنر، خاصه هنر های اسلامی.

* گسترش فعالیت‌های پژوهشی مورد نیاز جامعه و کاربردی کردن آنها.

سخن مدیر مسئول

یکتا اعلمی

امروزه با توجه به پیشرفت بسیار سریع در حوزه علم و تکنولوژی، همه‌ما نیازمند منابع علمی به روزی هستیم؛ منابعی که دروس دانشگاهی، توانایی پاسخگویی به آنها را ندارند؛ از این‌رو، نشریات علمی - دانشجویی، راه حل مفیدی برای نیازهای ما هستند.

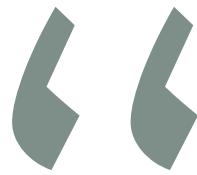
پس از گذشت یک سال از ایجاد رشته مهندسی شهرسازی در مقطع کارشناسی در دانشگاه علم و فرهنگ، به لطف خداوند توانستیم نشریه شهریگ را در این زمینه تاسیس کنیم. هدف ما از انتشار این نشریه، معرفی هرچه بهتر این رشته به دنیای امروزی است تا با طرح مسائل شهری و ایجاد محیط برای تبادل اندیشه، بتوانیم در بهبود محیط زندگی خود نقشی موثر ایفا کنیم.

قابل ذکر است که دریافت مجوز، گردآوری و چاپ این گاهنامه، با کمکهای بی‌دریغ جناب آقای دکتر علی مشهدی (مدیر گروه رشته و استاد راهنمای انجمان شهرسازی دانشگاه علم و فرهنگ) و جناب آقای دکتر طغرایی به عنوان استاد راهنمای نشریه، به سرانجام رسید که نهایت سپاس را از ایشان داریم. همچنین از تمام دانشجویان بزرگواری که در انتشار اولین نسخه نشریه شهریگ همکاری داشته‌اند، کمال تشکر را داریم.

پیشنهادات و انتقادات اساتید و دانشجویان محترم که در راستای ارتقا علمی نشریه است، موجب کمال تشکر و امتنان خواهد بود.

به نام آن تحقیقت فراتر از زمان و مکان

سخن سردبیر

با سلام

در وهله اول اجازه دهید خوشحالی خود از اینکه به عنوان سردبیر نشریه شهریگ با شما سخن می‌گویم را اعلام کنم.

نشریه شهریگ بعنوان نشریه رسمی انجمن علمی-دانشجویی مهندسی شهرسازی دانشگاه علم و فرهنگ توسط دانشجویان این رشته تألیف، گردآوری و در اختیارتان قرار گرفته است.

به بهانه انتشار جلد صفر این نشریه، دو سوال اساسی به وجود می‌آید؛ یک: چرا نشریه و دو: چرا تشکیل انجمن؟ بخصوص برای رشته‌ای که امسال دومین ورودی اش را گرفته است.

مهمنترین انگیزه ما بعنوان اولین ورودی رشته جدیدی که وارد دانشگاه شده، همان به چالش کشیدن خود و کسب تجربه بود. اینکه دانستیم راهی وجود دارد تا بتوانیم با اجتماعهای دیگری آشنا شده و فعالیت کنیم؛ اینکه محیطی داشته باشیم تا بتوانیم ایده‌ها و برنامه‌هایمان را برای خود و دیگران به اجرا بگذاریم و بدانیم از این ایده‌ها (قطعاً در چارچوب قوانین دانشگاه) حمایت می‌شود، و همچنین بتوانیم محیطی ایجاد کنیم که پس از ما نیز ورودی‌های بعدی بتوانند از آن استفاده کنند و بدانند که اگر دغدغه و اشتیاقی دارند (ناسلامتی دانشجوی شهرسازی ایم! رشته ای که پایه و اساس شکل گیری آن دغدغه‌هایی در مورد شهر و اجتماع است) تنها نیستند و دیگر کسانی هستند که در این دغدغه‌ها و شور و هیجان شریکشان هستند، از اصلی‌ترین دلگرمی‌ها و دلایلی بود که به سراغ تأسیس انجمن رفتیم.

اول از همه، از توضیح کوتاهی در مورد انجمن‌ها و دلیل پیگیری خودمان آغاز می‌کنم؛ انجمن‌های علمی-دانشجویی، نهادهای دانشجویی هستند که به دانشجویان اجازه فعالیت، آزمون و خطاب، تجربه‌ی مسئولیت پذیری، برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌ها و ایده‌هاییشان در راستای ارتقای سطح علمی و تجربی می‌دهند. محیطی برای مهارت‌هایی که شاید در واحدهای درسی دانشگاه نگنجد؛ به عبارتی می‌توان گفت محیطی است که دانشجو به شخصه با جمع کوچک‌تری از اساتید، مسئولین دانشگاه، هم رشته‌ای‌ها و همدانشگاهی‌هایش رو به رو، و در کارها سهیم شود؛ شاید حتی بتوان گفت فضایی است که دانشجو، خودش و توانایی‌هایش را به معنای واقعی کلمه به چالش بکشد و برای آینده خود، تجربه‌های بیشتری کسب کند. انجمن می‌تواند محیط خوبی برای سنجیدن عملکرد خودمان در رویارویی با اجتماعات کوچک و بعضی بزرگ باشد.

انگیزه و دلیل اصلی ما برای تشکیل انجمن رشته شهرسازی در دانشگاه چه بود؟

اکثر کلاس‌های درس‌مان هم تنها به دقیق خواندن مطالب خلاصه نمی‌شود و در اصل، نظرات افراد، استادان و بحث و گفت و گوهاست که کلاس را پیش می‌برد و بنایی برای یادگیری فراهم می‌کند و ستون اصلی آن را تشکیل می‌دهد، که پایه آن تفکر است.

ما نیز علاقه‌مند بودیم تا فضایی داشته باشیم که بتوانیم عقاید و تفکراتمان را در حوزه علمی که جویای آن هستیم انتشار دهیم و محیطی پویا ایجاد کنیم که خودمان و دیگران را به تفکر و یادگیری در این زمینه دعوت کنیم.

و البته دوست داشتیم راهی را شروع کنیم که سال به سال قابلیت ادامه پیدا کردن داشته باشد و بعد از ما هم پایدار بماند و اثری نیز در این راه از خودمان به جای گذاشته باشیم.

تمام این صحبت‌ها در مورد تفکر و تعدد بحث‌ها در خصوص اقدام به چاپ نشریه یک طرف، دلیل دیگر، واپس‌گردی بی‌چون و چرای شهرسازی به اطلاعات زمان و مکان است؛ زیرا که رشته‌ای ساکن و محدود به زمان و مکان خاصی نیست، به تمامی دوران گذشته و آینده، و به همان میزان به همه جای جهان مرتبط است و لازم است ذکر این است که لازمه‌ی نظریه پردازی و تحلیل، داشتن اطلاعات مربوطه است. در نتیجه، اینکه فضایی برای معرفی منابع و انتقال و اشتراک اندک دانسته‌ها یمان به وجود آوریم، از دلایل اصلی شروع این نشریه بود.

در کنار همه‌ی گفته‌ها، اکثرمان روزانه و هر لحظه در حال فکر کردن و نظر دادن در مورد مسائل اجتماعی و شهری هستیم. شهر، اجتماع و... چیزی است که هر روز در آن زندگی می‌کنیم و با تمام وجودمان درگیرش هستیم.

پس چرا محیطی نداشته باشیم تا بتوانیم با این مقوله و مسائل مرتبط به شهر و حتی شهر خودمان آشنا شویم و یاد بگیریم که چگونه بین سلیقه و اصول و همه جانبه‌تر سنجیدن و نظر دادن، هماهنگی و اشتراک قائل شویم و بتوانیم روز به روز بیشتر رشد کنیم؟

نمی‌توانم عبارت «در انتهای» را بیاورم؛ چون در مورد شهر، اجتماع، شهرسازی و هیچکدام از این واژه‌ها، مفهوم نهایت، معنای ندارد. این زندگی هر روز ما است که با چالش‌های جدید رو به رو می‌شود و این تقلای بین دغدغه و چالش و پیدا کردن راه حل، تا زمان وجود ما ادامه دارد. امیدوارم در رابطه با شهریگ هم در این اصل، استثنای نباشد.

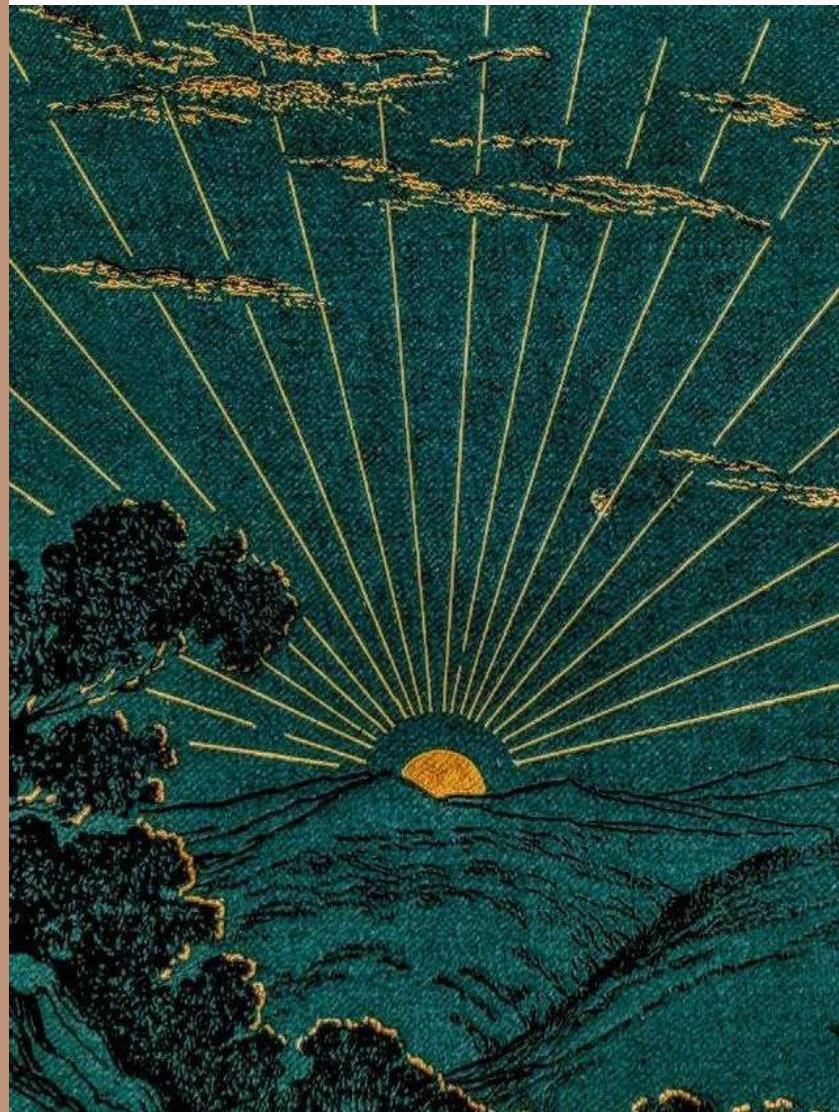
از طرف تیم نشریه شهریگ از اینکه این جلد را برای مطالعه انتخاب کردید، سپاسگزاری می‌کنم.

حال می‌رسیم به این سوال که؛ چرا تصمیم به راه اندازی نشریه گرفتیم؟

رشته شهرسازی در نوع خود، رشته‌ای دغدغه مند است؛ به همان میزان که با اجتماع، مردم و دولتها سر و کار دارد، با نظرات، حرفها و مسائل مختلف و گستره‌های اکثرا پیچیده و لایه لایه ای نیز رو به رو هستیم که هر کدام از این مسائل، بیش از یک دلیل یا نظرات مخالف و موافق می‌تواند داشته باشد. (همانطور که هر شخص در هر مسئله‌ای نقطه نظر و راه حل متفاوتی دارد.)

علم شهرسازی هم به همین میزان از زمینه‌های متعددی تأثیر پذیرفته که نیازمند بررسی مسئله از تمام جهات مختلف است که در نهایت منجر به تحلیل‌های درست‌تری شود تا بتوان بهترین راه حل را از میان نظرات برگزید.

تمامی اینها را گفتم تا برسیم به این موضوع؛ «شهرسازی علمی نیست که بشود در آن حرفی تماماً قطعی یا یک طرفه گفت، این رشته مملو از نظریات منتقادان و نظریه پردازان بزرگ و کوچک است، و تمامی این ویژگی‌ها، بازگو کننده‌ی این نکته است که شنیدن نظرات، بررسی‌ها و تحلیل‌های بیشتر، نه تنها بد نیست؛ بلکه می‌تواند برای باز کردن ذهنمان روی جنبه‌های مختلف یا حتی پنهان مسائل و بررسی بهترشان کمک کننده نیز باشد.

شهریگ

لغت‌نامه دهخدا

شهریگ . [شـ] (اـ) شهریگ؛ به عربی: رئیس الکوره، کسی بوده است که شهری در زیر فرماندهی او بوده و او را از میان طبقه دهقانان اختیار می‌نمودند. حاکم شهر. یکی از اصناف حکام ایالات در دوره ساسانی .
رجوع به ترجمه فارسی.

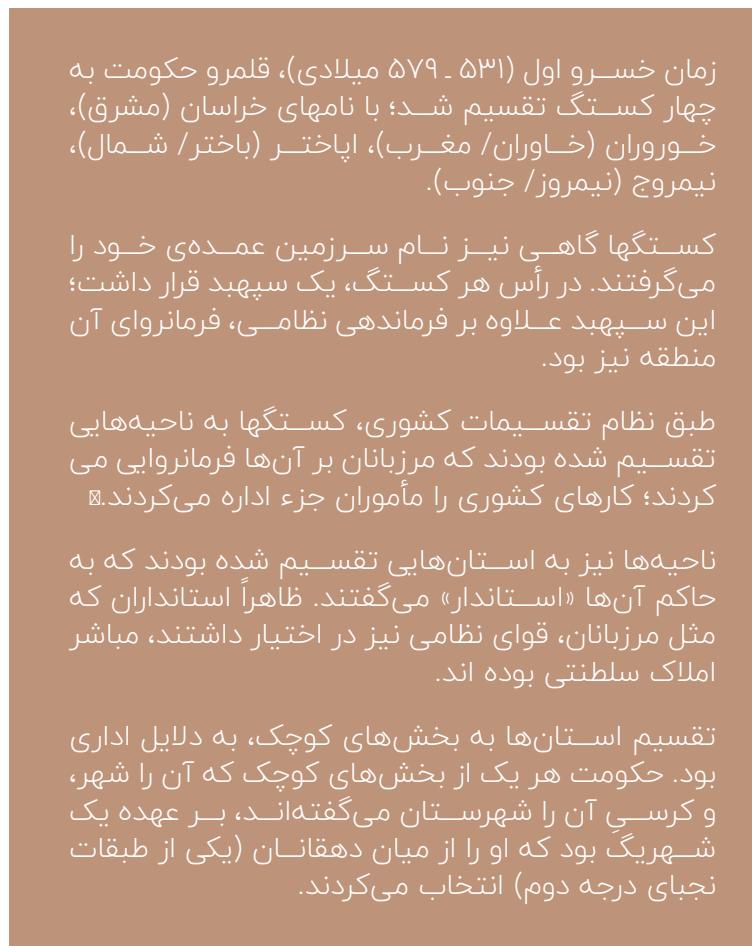
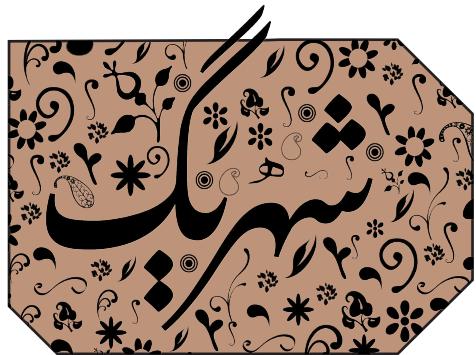
زمان خسرو اول (۵۳۱ - ۵۷۹ میلادی)، قلمرو حکومت به چهار کستگ تقسیم شد؛ با نامهای خراسان (شرق)، خوروران (خاوران / مغرب)، اپاختر (باختر / شمال)، نیمروج (نیمزروز / جنوب).

کستگها گاهی نیز نام سرزمین عمدی خود را می‌گرفتند. در رأس هر کستگ، یک سپهبد قرار داشت؛ این سپهبد علاوه بر فرماندهی نظامی، فرمانروای آن منطقه نیز بود.

طبق نظام تقسیمات کشوری، کستگها به ناحیه‌هایی تقسیم شده بودند که مرزبانان بر آن‌ها فرمانروایی می‌کردند؛ کارهای کشوری را مأموران جزء اداره می‌کردند. ﴿

ناحیه‌ها نیز به استان‌هایی تقسیم شده بودند که به حاکم آن‌ها «استاندار» می‌گفته‌ند. ظاهراً استانداران که مثل مرزبانان، قوای نظامی نیز در اختیار داشتند، مباشر املاک سلطنتی بوده‌اند.

تقسیم استان‌ها به بخش‌های کوچک، به دلایل اداری بود. حکومت هر یک از بخش‌های کوچک که آن را شهر، و کرسی آن را شهرستان می‌گفته‌اند، بر عهده یک شهریگ بود که او را از میان دهقانان (یکی از طبقات نجایی درجه دوم) انتخاب می‌کردند.

پیشگفتار

سحر شریفی

این جلد، جلد صفر نشریه شهریگ و اولین جلد منتشر شده آن است.

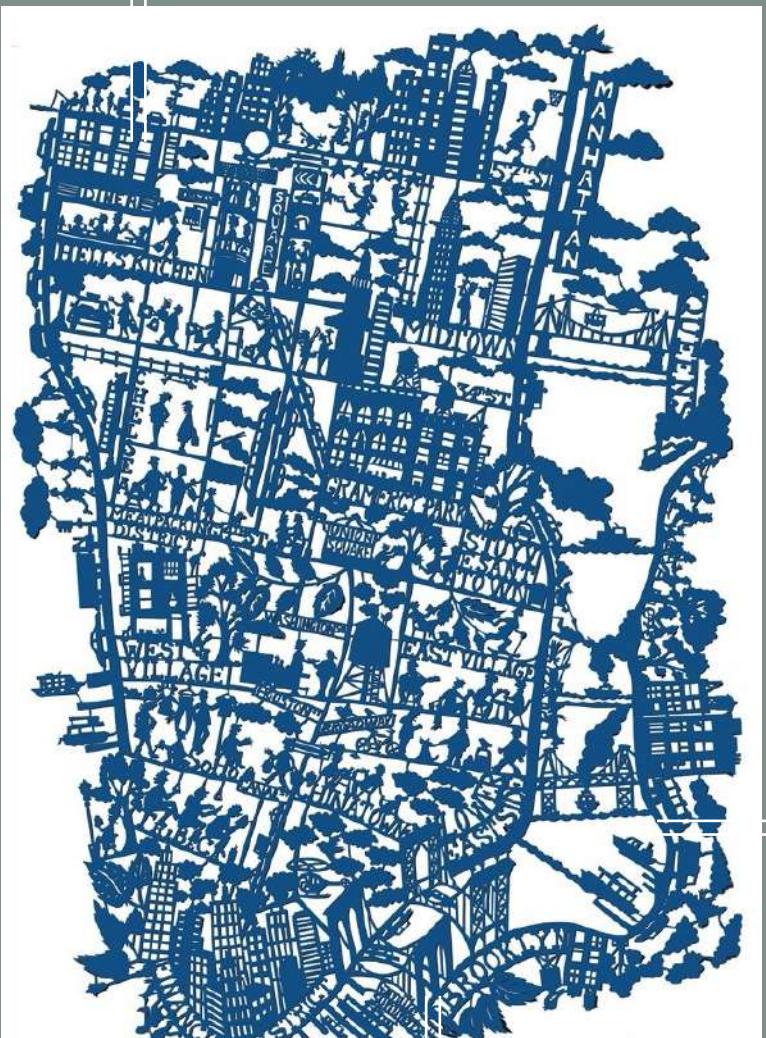
با مشورت های فراوان با اساتید راهنمای مدیر گروه رشته، همفکری تیم نشریه و توجه به نزدیکی زمان انتشار بین شروع ترم اول ورودی های جدید و روز شهرساز، تصمیم گرفتیم این جلد به عنوان جلدی پایه با موضوع توضیح و آشنایی با رشته‌ی شهرسازی تدوین شود.

حال اینکه چنین ایده ای از کجا نشأت گرفت؟

از روز اول تشکیل کلاس‌ها در بین تمامی دروس متفاوتی که تدریس می‌شد، مسئله مشترک بین اساتید، گفت و گویی بود که جلسات اول هر کلاس شکل می‌گرفت (و همچنان هم ادامه دارد) این بود که؛ چرا شهرسازی را انتخاب کردید و چه مقدار در مورد این رشته آگاهی دارید؟

به عبارت دیگر؛ صحبتی در باب دلیل انتخاب، شناخت و توقع ما دانشجویان از رشته‌ای که به آن ورود پیدا کردیم بوجود می‌آمد.

توضیحات تکمیلی اساتید در این باره که این رشته در اصل به چه صورت است و در هر زمینه چه توقعاتی باید و نباید داشته باشیم، و همچنین نمود این رشته در واقعیت و اجرا چگونه می‌باشد، صحبتی است که هر ترم با تمایز درس و موضوع، با هر استاد تکرار می‌شود؛ بحتی که بسیاری از کتاب‌های حوزه شهرسازی، مقدمه، پیشگفتار فصل اول و یا حتی کل کتاب به آن اختصاص یافته است. کتاب‌ها از حقایق و گستردگی و بررسی مسائل درون و میان رشته‌ای سخن گفته و استدان از واقعیات عملی و اجرایی رشته و آینده شغلی هرکدام از ما.

شهرسازی چیست؟

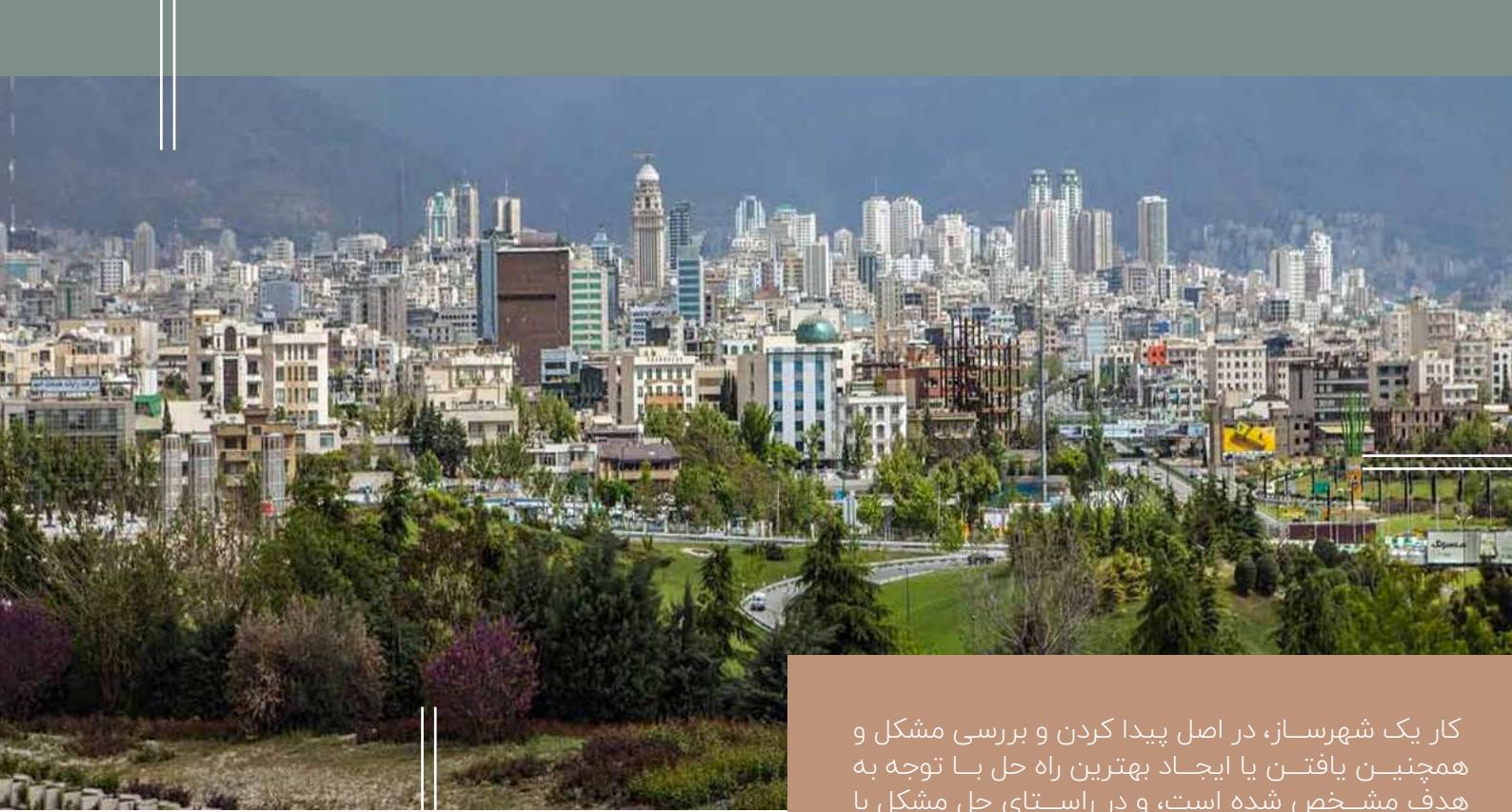
سحر شریفی

ابتدا بگذارید به توضیح اهمیت این بخش و دلیل نگارش آن بپردازیم.

جمع زیادی از مردم و حتی دانشجویانی که این رشته را انتخاب کرده اند، دیدگاه و حتی شناخت درستی از این رشته ندارند؛ نه تنها محدوده‌ی علم این رشته را نمی‌دانند، بلکه اغلب دید غلطی بر حسب شنیده‌ها و یا برداشت عموم و دور از رشته دارند. نه به عنوان مردم، بلکه به عنوان دانشجوی شهرسازی، شما ملزم به به شناخت درست از رشته‌ای که در آن قدم نهاده‌اید هستید. از اولین روز ورود به دانشگاه و تحصیل در این رشته، هر ترمی که آغاز می‌شود همواره اساتید بخشی از کلاس را به بررسی رشته و دید دانشجویان خود اختصاص می‌دهند، و امیدوارم که این بخش نیز کمکی هرچند کوچک در این راستا باشد.

به عنوان مقدمه، اول با کلمهٔ شهرساز و تعریف کوچکی از رشته شروع خواهم کرد. (در ادامه متنی کامل‌تر به توضیح رشته اختصاص یافته است. ﴿کلمه‌ای که بوجود آورندۀ سوال: «آیا کار شهرساز، ساخت شهر است؟» بوده و پاسخ آن، بله و یا خیر است.

و توجه نظریه پردازان، اندیشمندان و متکران از ازل تا ابد بوده و هست. به همین موضوع گستردگی مسائل، می‌توان بعنوان یکی از دلایل استناد کرد که نظرات متفاوت مخالف و موافق زیادی در رابطه با شهر بیان شده؛ چرا که مردم همواره با شهر و آثار آن درگیر، در تقابل و تلاش و در کنشی متقابل با محیطش بوده اند. حتی با استناد به بحث متفاوت و متعدد بودن نگاه‌ها به شهر می‌توان گفت که «چرا تعریف شهر و تاثیراتش مسئله‌ای قطعی، دقیق و کاملاً مشخص نیست؟»

بحث در خصوص ماهیت و تاثیرات شهر، از سال‌ها قبل از شکل‌گیری رشته شهرسازی بوده و تا سال‌ها بعد نیز خواهد بود. تمام این‌ها را بیان کردم تا به اینجا برسم و بگویم: برای بررسی و درک رشته شهرسازی، ابتداء نیاز است به تعریف شهر و بررسی جنبه‌های آن پرداخت، و این سوال به میان می‌آید که: به راستی، شهر چیست؟

شهر چیست؟

برای تعریف اولیه، این جمله به ذهن می‌رسد: محیطی که یک اجتماع در آن سکونت دارند. اما این سکونت به چه معناست؟ یعنی ما به محیطی که مردم از آن تنها به عنوان سر پناه استفاده می‌کنند شهر می‌گوییم؟ روابط اجتماعی و زندگی شهری چه جایگاهی در تعریف شهر دارد؟

اینجا از دو طریق می‌توان ویژگی‌هایی که شهر را شکل می‌دهد، تحلیل کرد: ۱. دلایل تاریخی تشکیل و به وجود آمدن شهرها.^۲ ویژگی‌هایی که با آنها شهر را به رسمیت می‌شناسیم.

در بعضی تعاریف، بر ویژگی‌های خدمات و تجارت، و در برخی به مسائل انسانی و ارتباطات، تاکید بیشتری می‌شود.

کار یک شهرساز، در اصل پیدا کردن و بررسی مشکل و همچنین یافتن یا ایجاد بهترین راه حل با توجه به هدف مشخص شده است، و در راستای حل مشکل با استفاده از تجربه، اطلاعات و آمار، خلاقیت و در نظر گرفتن جامعه و فرهنگ آن دسته از مردمی که تحت تاثیر مشکل مدنظر هستند و تمامی جوانب دیگر از مسئله است که گاهای ممکن است به ساخت و طراحی شهرهای جدید نیز ختم شود که موضوع شهرهای جدید، به خصوص در ایران، خود بحث مفصل دیگری را می‌طلبد که می‌توان در جلدی‌های بعد به آن پرداخت.

شهرساز و شهرسازی، ارتباط تنگاتنگی با جامعه داشته؛ البته که شهرساز نمی‌تواند تنها به نظر جامعه بسنده کند، همانقدر که نباید آن را نادیده بگیرد؛ و اینجاست که شهرسازی به علم و رشته‌ای بدل می‌شود تا شهرساز، آموزش تخصصی ببیند که چگونه راه حلی درست تر و تخصصی‌تر در عین مشارکت و توجه به مردم بیابد.

اگر به دنبال پاسخی کامل، کوتاه و دقیق در مورد اینکه شهرساز کیست و کار او چیست؟ داشته باشیم، تنها جوابی که می‌یابیم این است که: پاسخ واحد و دقیقی ندارد. در واقع می‌توان توضیحاتی برای این سوال آورد و به مرور، گوشش گوشش اش را تکمیل کرد تا به تعریفی کامل‌تر و دیدگاهی درست‌تر دست یافتد و یا بخش‌هایی کلی‌تر از آن را خلاصه و بیان کرد، اما اشراف پیدا کردن به آن، قطعاً نیازمند مطالعه و زمان بیشتری است.

حال چه چیزی مسبب متغیر بودن جواب این سوال است؟

در راستای تنگاتنگ بودن رابطه‌ی شهر و جامعه با شهرسازی می‌توان گفت؛ همان میزان که تعریف شهر، تعریف واحدی نیست و جنبه‌های متفاوتی دارد، شهرسازی نیز از این قاعده مستثنای نیست. می‌خواهم صادقانه بگویم؛ هرکجا که تعریف دقیق و کوتاهی برای شهر پیدا کردید، به خودتان شک کنید؛ چون مقوله‌ی شهر و هر چیز مرتبط به آن، به قدری پیچیده، گستردۀ و تحت عوامل متعددی است که قطعاً در یک تعریف و خط نمی‌گنجد. به همین دلیل، همواره بحثی قابل تأمل

خصوص سکونتگاه، وجود رابطه اجتماعی در محیط سکونت است و می‌توان گفت که سکونتگاه و مسکن با رفتار انسانی، رابطه‌ی مستقیمی دارد. تا اینجا حتی در همین بررسی، اینکه سکونتگاه مناسب چه ویژگی هایی دارد، می‌توان جنبه‌های مختلف شهر را مشاهده کرد.

از همان بخش شاخص‌های آماری می‌توان گریزی به علوم اجتماعی، جامعه شناسی شهری و تعاریف آنها از شهر زد. به طور مثال، از نظر امیل دورکهیم: «شهرها تراکم فیزیکی مشخص می‌گردد، و این نتیجه‌ای از تراکم اخلاقی است که به مشارکت و اشتراکات مردم شهر در ارزش‌هایشان و قواعد مشترکی که دارند اشاره می‌کند و عکس این رابطه الزاما درست نیست. یعنی اگر روابط اجتماعی، دادوستد و... وجود داشته باشد به جمع شدن یک جامعه در یک مکان، سکونتشان و ایجاد نقش های جدید، نیاز به مسائلی مانند رفت و آمد، حمل و نقل و... می‌انجامد، اما اینکه اجتماعی در مکانی ساکن باشد الزاما به اینکه آن جامعه، روابط اجتماعی بینشان شکل بگیرد نمی‌انجامد. دورکهیم اعتقاد دارد تا زمانی که سازمان اجتماعی پاره است، شهر وجود ندارد.

از نظر لویی ویرث، شهر به معنای ثبات دائمی نسبتاً وسیع وابوه انسانهایی است که از لحاظ اجتماعی دارای ویژگی‌های یکسانی نیستند و این نظر را می‌توان با مشاهده تنوع فرهنگی و اجتماعی مردم متفاوت به ویژه در شهرهای بزرگ و کلانشهرها مشاهده کرد. از نظر اصحاب مکتب شیکاگو که خواستگاه جامعه شناسی شهری است، شهر همانند یک اندام زنده‌ی اجتماعی، محل اسکان انسان‌های متmodern است و از دو بخش مادی و غیرمادی (اخلاقی) تشکیل شده است.

از سوی دیگر، می‌توان به رابطه‌ی فرهنگ و شهر اشاره کرد که آن را به عنوان تولید کننده‌ی خرده فرهنگ‌ها و فرهنگ می‌شناسند. بدین شکل که در شهر است، شیوه‌های زیستن، کار کردن و... شکل می‌گیرد که این شیوه‌ها در نهایت نام فرهنگ به خود می‌گیرند و شهرها نمایانگر این فرهنگ‌ها هستند.

اکنون به بحث بعدی، یعنی اقتصاد می‌پردازیم؛ در بعد اقتصادی - محیطی دارای وجه غالب اشتغال صنعتی، خدماتی و غیرکشاورزی، و دارای زندگی یا شیوه‌ی تولید متفاوت از روستاست. اقتصاد دانان، شهر را حاصل مازاد تولید می‌دانند؛ یعنی از زمانی که روستاهای تولیداتشان به حدی رسید که بیش از مقدار مورد نیاز برای زندگی بود، دادوستد و شغل‌های جدید به این منظور ایجاد شد. حتی اینجا نیز برخی جامعه شناسان شهری، شهر را محصولی اجتماعی - اقتصادی می‌دانند و هر دو در کنار هم و مرتبط می‌بینند. به عبارتی، این مسئله مازاد تولید، باعث به وجود آمدن روابط اجتماعی نقش‌ها و مشاغل جدید و در نهایت تراکم فیزیکی شد.

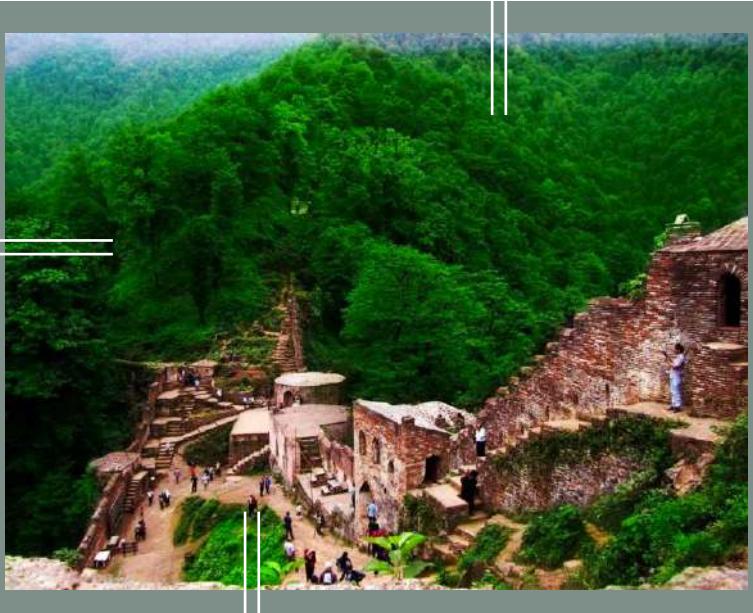
اولین تعریفی که ممکن است اکثرا به سراغ آن بروند، بحث جمعیت و تعریف شهر به عنوان محل سکونت تعدادی مشخص است، و صحبت نخست از شاخص‌های آماری و در جایگاه دوم در خصوص سکونتگاه است که هر دو را بررسی می‌کنیم.

در مورد جمعیت، مسئله‌ی قابل توجه این است که شاخص حداقلی جمعیت هر کشور با دیگری متفاوت است و این حداقل‌ها طی سال‌ها به واسطه‌ی افزایش جمعیت شهرنشین و گرایش مردم به شهر تغییر کرده؛ به طور مثال در ایران، این حداقل ۱۵ هزار نفر در محدوده‌ی مشخص است. از دیگر شاخص‌های آماری می‌توان به تراکم فیزیکی و جمعیت نسبی اشاره کرد.

در مورد مسئله‌ی دوم یعنی سکونتگاه، می‌توان گفت برای درک درست آن باید به تعریف سکونتگاه مناسب بپردازیم که چیزی فراتر از تنها یک جای خواب است. (همچین سکونتگاه‌هایی نیز داریم که به اصطلاح شهرهای خوابگاهی نامیده می‌شوند که باز هم بحث قابل بیانی دارد که در جلدی‌های بعدی به آن‌ها خواهیم پرداخت).

بهترین تعریف برای سکونتگاه مناسب، با اشاره به عوامل لازم برای زندگی کردن بدست می‌آید؛ یعنی محل امنی برای زندگی که دسترسی مناسب به شغل، خدمات، حداقل‌های زندگی و مسائل تاثیر گذار دیگر مانند زندگی اجتماعی را داشته باشد. برای خدمات، می‌توان به دسترسی به مکان آموزشی، تفریحی، حمل و نقل و دسترسی به محل اشتغال، و امکاناتی از قبیل آب، برق، گاز و... داشته باشد. و البته بخش مهم دیگر نیز در

به طور کلی و در نهایت می‌توان با نگاهی به تمام جنبه‌هایی که بیان شده، گفت که قطعاً شهرنشینی و فرآیند شهری شدن، تبعات خوب و بد بسیاری دارد که برخی از این تبعات باعث بروز مشکلات متعددی در زمینه‌های فرهنگی، محیط زیستی، سکونتی، حمل و نقل و... شده و اینجا جاییست که پای شهرساز جهت حل و پیدا کردن راه حل برای این مشکلات به قضیه باز می‌شود و لازمه‌ی پیدا کردن راه حل، شناخت درست است. همانطور که در مورد شهر گفته شد، تعریف دقیق و واحدی ندارد؛ همان‌گونه که شهرسازی هم به زمینه‌ی خاص و مخصوص محدود نیست اما با شناخت هرچه بهتر شهر، می‌توان به دید بهتر و بازتری در مورد شهر دست یافت

به طور کلی و در نهایت می‌توان با نگاهی به تمام جنبه‌هایی که بیان شده، گفت که قطعاً شهرنشینی و فرآیند شهری شدن، تبعات خوب و بد بسیاری دارد که برخی از این تبعات باعث بروز مشکلات متعددی در زمینه‌های فرهنگی، محیط زیستی، سکونتی، حمل و نقل و... شده و اینجا جاییست که پای شهرساز جهت حل و پیدا کردن راه حل برای این مشکلات به قضیه باز می‌شود و لازمه‌ی پیدا کردن راه حل، شناخت درست است. همانطور که در مورد شهر گفته شد، تعریف دقیق و واحدی ندارد؛ همان‌گونه که شهرسازی هم به زمینه‌ی خاص و مخصوص محدود نیست اما با شناخت هرچه بهتر شهر، می‌توان به دید بهتر و بازتری در مورد شهر دست یافت.

نویسنده: خانم سحر شریفی

از لحاظ کالبدی، شهر به عنوان محیطی با ساختمان‌های بلند، پارک‌ها، اداره‌ها، خیابان‌ها، تاسیسات و زیرساخت‌های شهری و... است

به وجود آمدن زندگی شهری و شهری شدن، مسائل متفاوتی در مورد ارتباط دو سویه‌ی جامعه و شهر را در پی داشته و قطعاً دارای تاثیرات غیر قابل انکار است. از تغییر سبک زندگی جوامع گرفته، تا به وجود آمدن هویت‌های جدید، یا از پنهان شدن هویت‌های قبلی و عملاً حل شدن‌شان در هویتی کلی که شهر به نمایش می‌گذارد و این مسائل با بزرگ‌تر شدن شهر و جوامع، کلان‌تر شده و بیشتر به چشم می‌آید.

تا اینجا احتمالاً به گستردگی بحث شهر پی بردید و با این مسئله که تعاریف و دیدگاه‌های متفاوتی به شهر وجود دارد، آشنایی اندکی پیدا کردید. شایان ذکر است که بحث شهر و شهرنشینی، یگانه بحثی نیست که تنها به رشته‌ای خاص مرتبط باشد؛ از جامعه شناسان، اقتصاد دانان و جغرافیادانان تا هنرمندان، طراحان و نویسندگان، همیشه درگیر بررسی و متوجه مقوله‌ای به نام شهر و تاثیراتش بوده اند و دغدغه‌اش را داشته‌اند. حتی نظرات مردم عام نیز در خصوص شهر و مشکلاتش گاهی قابل توجه است؛ چراکه مردم به صورت تجربی با شهر درگیر بوده اند و همگی باهم در جامعه و با تاثیرات شهر روی زندگی‌هایمان زندگی کرده ایم و در رابطه‌ای متقابل، برشهر تاثیر گداشتیم و همچنین از آن تاثیر گرفته ایم.

در هنر نیز شهر، اغلب دو نمود منفی و مثبت داشته و اکثراً تاثیراتش از لحاظ اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است. برخی این پنهان و حل شدن هویت، گمنامی در شهر و پیدا کردن هویت‌ها و نقش‌های جدید را در اجتماع و به ویژه کلانشهرها ستایش کرده اند و برخی به عنوان سلطانی بدخیم و رو به زوال با تاثیراتی به شدت منفی، آن را می‌دانند و شدیداً نکوهش می‌کنند.

در نهایت قابل ذکر است این مسئله که اگر دقت کرده باشید در بحث شهر و شهرسازی صحبت از زمان مشخصی به میان نمی‌آید؛ یعنی حرف‌ها از گذشته و تحلیل آن در مورد حال بحث می‌شود و به پیش‌بینی از آینده ختم می‌شوند و این نکته می‌تواند استمرار زمان و مکان در شهرسازی را نشان دهد، و اینکه به زمان خاصی محدود نیست. اینکه چقدر شناخت و بررسی گذشته برای پیش‌بینی آینده مهم است و همان اندازه هم نمی‌توان بی توجه به مسائلی که در آینده ممکن است پیش بیاید، برای حال برنامه ریزی و اجرا کرد را یادآوری می‌کند. ما با شناخت گذشته می‌توانیم بهتر برای حال و آینده تصمیم بگیریم، با شناخت و تحلیل گذشته می‌توان از شکست‌ها درس و از موفقیت‌ها ایده گرفت و احتمال موفقیت طرح‌ها برای آینده را بیشتر کرد.

کارشناسان رشته شهرسازی با توجه به آموخته‌های خود می‌توانند در نهادهای مختلف شهرسازی مانند: دفاتر شهرسازی، دفاتر فنی شهرداری، دفاتر فنی وزارت کشور، وزارت راه و شهرسازی، سازمانهای مسکن و شهرسازی، کارشناس دادگستری، دفاتر جهاد کشاورزی، نظارت بر ساختمانهای بیش از ۸ طبقه، برنامه‌ریزی و طراحی شهرهای جدید، مکان‌یابی عناصر و کاربری‌های شهری، توانایی راه‌اندازی سیستم GIS، تدریس در دانشگاه و سایر نهادهای مرتبط به کار پردازند.

روز هشتم نوامبر در سال ۱۹۴۹ توسط پروفسور کارلوس ماریادلا پائولرا، استاد فقید دانشگاه بوینوس ایرس آرژانتین، همزمان با افتتاح انسٹیتو مطالعات شهرسازی دانشگاه، تحت عنوان روز جهانی شهرسازی ثبت گردید

نویسنده: آقای محمد حسین حسینی

شهرسازی

دوره کارشناسی مهندسی شهرسازی در سال ۱۳۷۸ تحت عنوان "دوره کارشناسی شهرسازی" راه اندازی شد و پس از یک دوره پذیرش فارغ‌التحصیلان و ارزیابی آنها، برنامه آن دو بار مورد بازنگری قرار گرفت؛ بار اول در سال ۱۳۸۴ و بار دیگر در سال ۱۳۸۹.

طی دهه‌های ۱۳۳۵ الی ۱۳۸۵، تعداد شهرهای ایران حدود ۴ برابر شده و پیش‌بینی می‌شود که در سال‌های پیش رو، این تعداد دو برابر خواهد شد. تداوم این روند در آینده، مراقبت و هدایت توسعه‌های شهری را در دستورکار شهرسازان قرار می‌دهد.

شهرسازی در عین تخصصی بودن، دارای خصلت میان رشته‌ای بوده و از یک سو با زمینه‌های گونگون در سطوح روزستایی، شهری، منطقه‌ای، و از دیگر سو با سطوح فنی و انسانی در ارتباط می‌باشد.

کارشناسان شهرسازی می‌توانند در فرآیند سامان دادن و بهبود فضای زیستی و محیطهای زندگی، نقش تاثیرگذاری داشته باشند.

در رشته شهرسازی شش محور اصلی وجود دارد که در برنامه‌ریزی و طراحی شهر، سرنوشت ساز است.

این محورها عبارتند از: برنامه‌ریزی کالبدی فیزیکی، برنامه‌ریزی و طراحی شبکه‌های حمل و نقل، برنامه‌ریزی محیطی، برنامه‌ریزی شبکه‌های زیر ساختی، مدیریت شهری و برنامه‌ریزی زمین و مسکن، طراحی شهری و طراحی فضاهای شهری.

معرفی رشته‌ی شهرسازی؟

در چند دهه اخیر، رشته مهندسی شهرسازی بسیار مورد توجه قرار گرفته است؛ زیرا این رشته با معلوماتی که در اختیار دانشآموختگان خود قرار می‌دهد، قابلیت حل کردن بسیاری از مشکلات شهری؛ اعم از فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی را دارد.

برای ورود به رشته شهرسازی، می‌توان از طریق هنرستان و یا رشته ریاضی اقدام کرد. این رشته اگرچه در ایران، مهندسی به حساب می‌آید اما در دانشکده‌های هنر و معماری تدریس شده و بهنوعی، هنرهای زیبا محسوب می‌گردد.

در بین تمامی تخصص‌ها، مهندس شهرسازی، رابطه بسیار نزدیکی با شهر و شهروندان دارد؛ زیرا در زمینه طراحی شهری و برنامه‌ریزی شهری آموزش دیده و می‌تواند به توسعه درست شهرها کمک شایانی کند.

دروس رشته شهرسازی در دانشگاه شامل ۱۴۰ واحد می‌باشد که در ذیل مطلب دسته‌بندی شده است؛

دروس پایه (۲۷ واحد) شامل:

۱. اقتصاد شهری
۲. جامعه‌شناسی شهری
۳. جغرافیای شهری
۴. مبانی شهرشناسی
۵. بیان تصویری معماری
۶. هندسه احجام و پرسپکتیو
۷. ریاضیات
۸. معادلات دیفرانسیل
۹. فیزیک
۱۰. آمار کاربردی
۱۱. نقشه‌برداری و کارتوگرافی
۱۲. زبان تخصصی

۱۵. مبانی و کاربرد نرم افزار های تحلیلی
۱۶. مبانی و کاربرد نرم افزار های ترسیمی
۱۷. شهرهای آینده
۱۸. تاب آوری و مبانی توسعه پایدار
۱۹. شهرسازی معاصر ایران
۲۰. سوانح طبیعی و سکونتگاههای انسانی
۲۱. مدیریت بحران
۲۲. مدل های کمی در شهرسازی
۲۳. روش تحقیق در شهرسازی
- دروس اختیاری (مشتمل ۳۶ واحد، که تنها ۱۰ واحد باید پاس شود) شامل:
۱. اثرات محیطی توسعه
 ۲. علم و هنر شهرسازی
 ۳. بوم‌شناسی شهری
 ۴. تغییرات اقلیمی و شهرسازی
 ۵. سکونتگاههای روستایی
 ۶. مبانی معماری و ساختمان
 ۷. کاربرد مصالح ساختمانی در شهرسازی
 ۸. منظرسازی شهری
 ۹. برنامه‌ریزی اجرایی
 ۱۰. سمینار مسائل شهری
 ۱۱. شهر هوشمند
 ۱۲. شهرسازی مشارکتی
 ۱۳. شهرهای جدید
 ۱۴. فرهنگ هنر و هویت ایرانی - اسلامی
 ۱۵. سنجش از دور
 ۱۶. روان‌شناسی محیطی
 ۱۷. مبانی کارآفرینی در شهرسازی
 ۱۸. اخلاق حرفه ای
 - و در آخر؛ پژوهه نهایی (شامل ۵ واحد)

دروس تخصصی شامل (۶۴ واحد) :

۱. مبانی و روش‌های برنامه‌ریزی شهری
۲. بیان تصویری شهری
۳. مبانی و روش‌های طراحی شهری
۴. مبانی کاربری زمین
۵. مبانی برنامه‌ریزی مسکن
۶. مبانی و روش‌های برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۷. زیرساخت‌های شهری
۸. مبانی و روش‌های برنامه‌ریزی و طراحی حمل و نقل
۹. مبانی مدیریت شهری
۱۰. حقوق و قوانین شهری
۱۱. تاریخ شهرسازی در جهان
۱۲. تاریخ شهرهای ایرانی - اسلامی
۱۳. تحلیل فضای شهری
۱۴. شناخت بافت های ناکارآمد و تاریخی
۱۵. کارگاه شهرسازی ۱ (شناخت و خوانش شهر)
۱۶. کارگاه شهرسازی ۲ (برنامه‌ریزی شهری)
۱۷. کارگاه شهرسازی ۳ (طراحی شهری)
۱۸. کارگاه شهرسازی ۴ (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)
۱۹. کارگاه شهرسازی ۵ (آماده‌سازی زمین)

گفت و گو با مدیر گروه مهندسی شهرسازی
دانشگاه علم و فرهنگ

لطفا خودتون رو برای خوانندگان نشریه معرفی کنید.

من علی مشهدی هستم؛ مدیر گروه مهندسی شهرسازی دانشگاه علم و فرهنگ

در حال حاضر کجا مشغول به کار هستین؟

دانشگاه علم و فرهنگ

در طول روزچه مقدار زمان برای حرفه و کارتان اختصاص می دهید؟

به طور متوسط روزانه ۱۰ ساعت به استثنای جمعه ها.

کار تحقیقاتی سخت تر است یا تدریس؟

به نظر من فرآیند کار تحقیقاتی به تمرکز و صبر بیشتری نیاز دارد.

اگر قرار باشد به جز تدریس و تحقیق، درآمد دیگری در زمینه ای غیر علمی داشته باشین، آن چیست؟

ترجیح میدم مرتبط با رشته تحصیلی و زمینه کاری ام باشه. چون اعتقاد دارم انجام کارهای غیرمرتبط و متفاوت باعث عدم تمرکز شده و روند پیشرفت در هر کدام از زمینه ها رو با اختلال مواجه میکنه.

از چه زمانی احساس کردید به رشته معماری و شهرسازی علاقه دارید؟ عوامل جذابیت این رشته که در انتخابتون موثر بود رو برامون توضیح بدید.

من تقریبا بدون هیچ پیش زمینه و آگاهی قبلی، این رشته رو انتخاب کدم. عواملی که باعث شد من به این رشته علاقه مند بشم، اساتید خوب دانشگاه و جو آموزشی دانشگاه بود که باعث میشد دانشجوها در یک رقابت سالم با هم دیگر قرار بگیرن که البته همین امر باعث پیشرفت‌شون می شد.

از چه زمانی وارد بازار کار شدین و با چه کاری شروع کردین؟

من در زمان دانشجویی و در حین تحصیل وارد بازار کار شدم. اولین کارم ترسیم نقشه های شهرسازی با کامپیوتر بود. البته افرادی بودن که طراحی می کردند و من فقط طرح آنها رو با نرم افزار cad ترسیم می کردم.

در طول روز، چه مقدار از وقتتون رو صرف مطالعه می کنید؟

روزانه حدود چهار تا پنج ساعت

اگر قرار بود این رشته رو نخونین چه رشته ای رو انتخاب می کردین؟

مجداداً همین رشته رو انتخاب می کدم چون واقعا به این رشته علاقه دارم.

از بین موفقیت هایی که در دوران دانشجویی کسب کردین گدام یک برای شما شاخص تر بوده؟

وقتی دانشجو بودم حدود ترم ۷ یا ۸ ... قرار بود یک سفر دانشجویی به صورت زمینی به ایتالیا برگزار بشه و تنها دانشجویانی میتوانستن در این سفر شرکت کنن که از نظر معدل، نفر اول در کلاس خودشون باشن. یادمه اون ترم خیلی نلاش کردم و در پایان ترم وقتی اسم خودم رو به عنوان نفر اول کلاس در تابلو اعلانات دانشگاه دیدم خیلی خوشحال شدم.

به نظر شما دانشگاه علم و فرهنگ چه میزان در زمینه معماری و شهرسازی موفق بوده و هدف از اضافه کردن رشته‌ی شهرسازی به فهرست رشته‌های دانشگاه چه بوده؟

از سالها قبل رشته معماری در دانشگاه وجود داشت ولی جای خالی رشته شهرسازی واقعاً حس میشد. چرا که شخصاً معتقد‌ام درسی‌یر طراحی محیط، ایده‌های شهرسازانه می‌توانه راه رو برای ظهور ایده‌های معمارانه‌ی کاربردی تر باز بکنه. به نظر من ارتباط نزدیکی بین رشته‌های معماری و شهرسازی وجود دارد و از این نظر وجود رشته شهرسازی در دانشگاه علم و فرهنگ، برای کامل کردن این پازل آموزشی و پژوهشی بسیار ضروری به نظر می‌رسید.

تعریف مختصر شما از رشته شهرسازی؟

هنر برنامه‌ریزی و طراحی فضای در مقیاس کلان و خرد

نظر خودتون رو درباره جایگاه و آینده رشته‌ی شهرسازی در عرصه جهانی بیان کنید.

به نظر من رشته شهرسازی در آینده‌ای نزدیک، نقش کلیدی‌تری در حل مشکلات اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و خواهد داشت. از آنجایی که در سیر زمانی حال به آینده، زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی با تغییرات زیادی همراه خواهد بود، رشته شهرسازی با کلید واژه "انعطاف پذیری"، رمز انطباق انسان با مقتضیات زندگی در آینده خواهد بود.

این رشته رو به چه کسایی پیشنهاد میدین؟

این رشته رو به افرادی پیشنهاد میدم که شدیداً به مطالعه علاقه مند هستند. از نظر من شهرساز خوب کسی است که علی رغم تسلط به تکنیک‌های شهرسازی، آگاهی زیادی در ارتباط با مسائل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و داشته باشد.

به نظر شما رشته شهرسازی چه زمانی جایگاهش در ایران رو پیدا می‌کنه؟

به نظر من همین الان که در مورد این مساله صحبت می کنیم، شهرسازی جایگاه خودش رو کمابیش در ایران پیدا کرده است. فقط کمی نیاز به تدوین جایگاه مستحکم تر در تشکل های حرفه ای و تخصصی نظیر سازمان نظام مهندسی ساختمان دارد که البته تا جایی که اطلاع دارم در حال تدوین است.

دوست دارین شبیه کدام یک از افراد معروف و به نام در رشتہ شهرسازی باشین؟

به نظر من ما نباید سعی کنیم شبیه کسی باشیم. ما باید به دیدگاه و نظریات مشاهیر شهرسازی واقف باشیم؛ ولی در نهایت در کار حرفه ای، کاری رو انجام دهیم که عقلانی تر و خلاقانه تر باشد.

از دیدگاه شما فرهنگ مردم ایران از نظر علم و دانش چگونه است؟

به نظر من ایران از نظر فرهنگی سابقه و پیشینه درخشنانی دارد. شاید یادآوری این پیشینه فرهنگی به وسیله شهرسازی و معماری فرهنگ گرا باعث رشد فرهنگی مردم گردد.

به نظر شما کدام یک از گرایش های شهرسازی در ایران بیشتر موفق بوده و خواهد بود؟ و بنظرتون در حال حاضر، کشور ما به کدام گرایش نیاز بیشتری دارد؟

به نظر من حرفه شهرسازی در ایران به کل گرایشها، از مقیاس کلان مثل برنامه ریزی شهری تا مقیاس خردتر مثل طراحی شهری نیاز دارد.

دیدگاه شخصی شما نسبت به شهر چیه؟ شهر رو چه طور توصیف میکنید؟

به نظر من تعریف شهر بر اساس حد نصاب جمعیت درست نیست. ممکن است شهری حد نصاب جمعیت را داشته باشد ولی از نظر زیرساختی شرایط شهر بودن را نداشته باشد. به هرحال مجموعه ای از مشخصه های فنی، اجتماعی و اقتصادی شهر را تعریف می کنند.

بنظرتون شهر ازچه بخش هایی تشکیل میشه و تاثیر و اهمیت هر کدام رو چگونه ارزیابی میکنید؟

از دیدگاه من تقسیم بندی کوین لینچ کامل ترین طبقه بندی عناصر شهری است. راه، گره، لبه، نشانه و محله هر کدام از این عناصر عواملی مثل انگیزش، هویت و امنیت را تعریف می کنند. به نظر من تلفیق این عناصر از اهمیت فوق العاده ای برخوردارند و هیچکدام بر دیگری اولویت ندارد.

حضور شهرساز در تصمیم گیری ها و اتخاذ سیاست های شهری، چه اهمیتی دارد؟

به نظر من شغل شهرساز بیانگر نقطه شروع هر برنامه ریزی برای رفاه، امنیت و هویت ملی و مذهبی است و هدف شهرساز برنامه ریزی و طراحی محیط برای آسایش فیزیکی و روانی شهروندان است.

حضور شهرساز در تصمیم گیری ها و اتخاذ سیاست های شهری، چه اهمیتی دارد؟

به نظر من حرفه شهرسازی، نقطه شروع هر برنامه ریزی برای رفاه، امنیت و هویت ملی-مذهبی است. بنابراین فکر میکنم در اهمیت نیاز شهر به شهرساز، بیان این ضرب المثل کفايت می کند.

"خشت اول گر نهد معمار کج تا ثریا می رود دیوار کج".

به نظر شما چه میزان از تحولات شهر، «باید» به شهرساز بستگی داشته باشد؟

به نظر من درصد زیادی از تحولات شهر به شهرساز بستگی دارد. تحولاتی مثل رشد و گسترش فیزیکی شهر، تغییرات تراکم شهری و به شهرساز و بستر فعلی شهر بستگی دارد.

نقش مردم در شهرسازی و شهر چقدر است؟

نقش مردم در شهرسازی در نگاه اول در تاثیرات فرهنگی نهفته است. به عنوان مثال در شهری که قلمرو شخصی و گروهی تعریف شده ای برای اشخاص وجود دارد این امر در همچواری بلوک‌ها، تعریف مرز و لبه کاربریها و سیمای شهری تاثیرگذار است. امیدوارم با اجرای راهکارهایی توسط دولت، مردم بتوانند در مناسب سازی محیط شهری برای خود نقش فعال تری ایفا کنند.

چه مشخصه ای باعث می‌شده یک شهر یا طرح شهری را موفق بدانیم؟

از نظر من پاسخگویی به نیازهای عملکردی، نمادین و زیباشناختی موجب موفقیت یک طرح شهرسازی می‌گردد.

کار شهرساز چیست؟

پارسا دانشگر

این مسئله، به وضوح نشان میدهد که در رشته های فنی و مهندسی از جمله شهرسازی، فاصله ای قابل توجه میان آموزش های دانشگاه و مطالبات و نیاز های حرفه و بازار کار ایجاد شده است؛ به طوری که حتی تحصیل در دانشگاه های معتبر داخل کشور هم، دانشجویان را به طور کامل محیای فعالیت ثمریخش در بازار کار نمیکند.

پاسخ تفصیلی به پرسش هایی از قبیل این که: چرا آموزش های آکادمیک و دانشگاهی در کشورمان، تا این حد با واقعیات حرفه، یعنی انچه در بازار کار و صنعت جریان دارد، غیرمرتبط هستند؛ یا این که آیا اصولاً دانشگاه، رسالتی جز تربیت نیروی متخصص و کارآمد برای تامین نیازهای بازار کار دارد یا خیر در این بحث نمی گنجد، چرا که این مقاله بیشتر تلاش میکند تا گزارش و راهنمایی مختصر و عمومی از شرایط بازار کار ایران در رشته شهرسازی باشد. همچنین معرفی پیش نیازها و مهارت های ضروری که در بازار کار مطالبه میشود، اما دانشگاه ها برنامه ای برای آموزش آن ها به دانشجویان خود ندارند.

در سال های اخیر، شاهد تغییرات قابل توجهی در ذهنیت اقشار مختلف جامعه، در باب لزوم آموزش عالی برای دستیابی به آینده شغلی قابل قبول بوده ایم؛ به طوری که دیگر از دیدگاه عموم مردم خصوصاً جوانان، ورود به دانشگاه با اهدافی چون اخذ صرفاً مدرک تحصیلات دانشگاهی، قابل توجیه نیست. این تغییرات به نوعی مثبت، در جهت گذر از مدرک گرایی را در میان خانواده ها نیز میتوان به وضوح احساس کرد؛ والدین نیز دریافت‌هه اند تحصیلات دانشگاهی، لزوماً نمیتواند آینده شغلی مناسب و مرتبط با رشته تحصیلی را برای فرزندانشان ترسیم کند؛ در نتیجه آنها را تشویق به فراغیری مهارت هایی میکنند که نیاز چندانی به آموزه های دانشگاهی نداشته باشد.

منشا این تغییر نگرش را میتوان مستقیماً به شرایط این روزهای بازار کار و مشاغل، خصوصاً در رشته های مهندسی نظیر رشته شهرسازی مربوط دانست.

در شرکت های خصوصی فعال در صنعت شهرسازی، روز به روز «مدرک گرایی» جای خود را به «تخصص گرایی» و «ترجیح تجربه بر تئوری» میدهد. چرا که شرکت های خصوصی برخلاف نهاد های دولتی، دغدغه بازگشت سرمایه دارند و از بودجه های حاکمیتی برخوردار نیستند.

این واقعیت البته بدین معنی نیست که سیستم استخدامی در کشورمان در حال تحولی رو به جلوست؛ بلکه صرفاً به این معناست که طبق تجربه و آمار، دانشگاه ها نتوانستند در تربیت نیروی کار ماهر موفق باشند و به این ترتیب، فارغ تحصیلانی که مهارت های مورد نیاز بازار کار (که در خارج از محیط دانشگاه حاصل میشوند) را در خود پرورش دادند، مقبولیت بیشتری نزد کارفرمایان خصوصی و بعضی دولتی دارند.

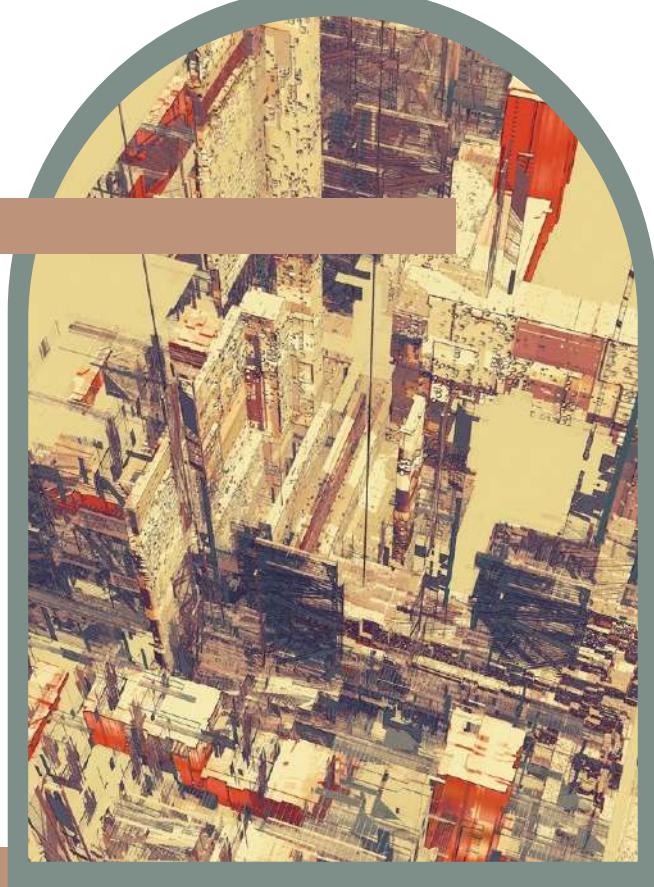
نکته دیگر این است که دانش شهرسازی در کشورهای توسعه یافته، دائماً در حال تکامل و تطبیق حداکثری با شرایط زیست محیطی و اقتصادی و ... میباشد. بنابراین رشته شهرسازی و گرایش های اصلی آن به شکلی که امروزه در دانشگاه های معتبر تدریس می شوند، قدمتی به مراتب کمتر از رشته های مرتبط با آن یعنی معماری و عمران دارد. چرا که در تاریخ شهرسازی جهان، عموماً هر تغییر و تحول در فلسفه شهرسازی یک جامعه، در واقع پاسخ و واکنشی به تحولات و بعضاً مشکلات پدید آمده در همان مقطع زمانی بود.

به بیان دیگر، هر زمان که تحولی در مدل اقتصادی جامعه یا سبک زندگی افراد رخ میداد، سیمای شهر و عرصه عمومی آن اولین مولفه ای بود که تغییر میکرد.

برای مثال، در سال های اوج انقلاب صنعتی، شهرها که تا آن موقع روند گسترش بسیار کندی را داشتند، طی چندین سال دستخوش تغییراتی شدند که تا آن زمان رخ نداده بود. اقتصاد های کوچک خانگی تبدیل به اقتصاد های بزرگ صنعتی شدند و به موجب آن شهرها پذیرای موج گسترده مهاجران روستاپی بودند که برای کار در کارخانه های جدید به شهر آمده بودند. این مسئله باعث تمرکز نیروی انسانی، ایجاد بازارهای وسیع و تشکیل محیط های گسترده صنعتی در شهرها شد و به سبب آن مشکلات و چالش های بیشماری در حوزه توسعه شهری به وجود آمد. این مشکلات زمینه ساز تحولاتی بزرگ در سیاست های شهرسازی، در شهرهای تازه صنعتی شده آن زمان شد.

تحولات صنعت شهرسازی در ایران و جهان و مهارت های ضروری

اگر جز پذیرفته شدگان جدید رشته شهرسازی باشید، احتمالاً باید خود را برای موجی از سوالات و ابهامات از جانب دوستان و اطرافیان خود که در تشخیص تفاوت کارکرد ها و محتواي آموزشی رشته های شهرسازی، معماری و عمران دچار سو تفاهem شده اند، آماده کنید. این مسئله البته چندان جای تعجبی ندارد؛ چرا که اهمیت دانش شهرسازی در ایران، آنطور که لازم است، برای عموم مردم قابل درک نیست؛ و مهم تر از آن، در کشور ما مژ رشته شهرسازی با رشته های همچون عمران و معماری به خوبی مشخص نشده است و افراد زیادی با تحصیلات غیر مرتبط با شهرسازی در رده تصمیم گیری در حوزه شهر، فعالیت می کنند.

نکته دیگر این است که دانش شهرسازی در کشورهای توسعه یافته، دائماً در حال تکامل و تطبیق حداکثری با شرایط زیست محیطی و اقتصادی و ... میباشد. بنابراین رشتہ شهرسازی و گرایش های اصلی آن به شکلی که امروزه در دانشگاه های معتبر تدریس می شوند، قدمتی به مراتب کمتر از رشته های مرتبط با آن یعنی معماری و عمران دارد. چرا که در تاریخ شهرسازی جهان، عموماً هر تغییر و تحول در فلسفه شهرسازی یک جامعه، در واقع پاسخ و واکنشی به تحولات و بعض مشکلات

پدید آمده در همان مقطع زمانی بود.

به بیان دیگر، هر زمان که تحولی در مدل اقتصادی جامعه یا سبک زندگی افراد رخ میداد، سیمای شهر و عرصه عمومی آن اولین مولفه ای بود که تغییر میکرد.

برای مثال، در سال های اوج انقلاب صنعتی، شهرها که تا آن موقع روند گسترش بسیار کندی را داشتند، طی چندین سال دستخوش تغییراتی شدند که تا آن زمان رخ نداده بود. اقتصاد های کوچک خانگی تبدیل به اقتصاد های بزرگ صنعتی شدند و به موجب آن شهرها پذیرای موج گستره مهاجران روزتایی بودند که برای کار در کارخانه های جدید به شهر آمدند. این مسئله باعث تمرکز نیروی انسانی، ایجاد بازارهای وسیع و تشکیل محیط های گستره صنعتی در شهرها شد و به سبب آن مشکلات و چالش های بیشماری در حوزه توسعه شهری به وجود آمد. این مشکلات زمینه ساز تحولاتی بزرگ در سیاست های شهرسازی، در شهرهای تازه صنعتی شده آن زمان شد.

و یا در اواخر قرن نوزده و اوایل قرن بیست، به دلیل شتاب تمایل به سکونت در شهرها، توجه اصلی دست اندکاران امور شهری صرفاً معطوف به نیاز های اولیه و تامین مسکن حداقل شده بود. اما در اوخر دهه شصت میلادی با مطرح شدن انتقادات گسترده به مشکلات زیستگاه های شهری، «مباحثت کیفی» و «رویکردهای اجتماعی-فرهنگی» و «زیباسازی شهری» مورد توجه قرار گرفت و این سرآغازی برای تولد دانش نوین طراحی شهری بود که به عنوان یکی از گرایشات اصلی رشته شهرسازی در مقطع ارشد تدریس می شود.

در ایران اما، تحولات بزرگ در حوزه شهرسازی و معماری شهری، از دوران حکومت پهلوی، خصوصاً پهلوی اول آغاز شد؛ و پس از انقلاب اسلامی به مدد درآمدهای حاصله از عدتاً «تراکم فروشی» که در راستای سیاست استقلال مالی شهرداری اجرا شد؛ سرعت بسیاری گرفت و تاکنون ادامه یافته است؛ اما در تمام این سال ها با وجود تغییرات وسیع در چهره شهرها، مشکلات و چالش های بی شماری در حوزه شهری خصوصاً در کلانشهرها حل نشده باقی مانده اند.

به عنوان مثال در حال حاضر، محدوده کلانشهری تهران با بحران ها و چالش های عمیقی در حوزه شهری، نظیر آلودگی هوا، توزیع نامتوازن فضای سبز، اشباع ظرفیت جمعیتی، در نظر گرفتن زمین و مسکن به عنوان کالای سرمایه ای، شاخص تاب آوری نامناسب در برابر حوادث طبیعی، فرونیست زمین در اثر کاهش شدید منابع تجدید ناپذیر آب زیرزمینی، سیاست های نادرست توسعه شهری چه به صورت توسعه عمودی و چه افقی و... روبروست.

این مشکلات به خوبی گواه این مسئله هستند که در این سال ها، دانش شهرسازی آنطور که می باشد، جایگاه خود را در ایران پیدا نکرده و از افراد متخصص در حوزه های تصمیم گیری استفاده نشده. همچنین فارغ التحصیلان رشتہ شهرسازی به دلیل شکاف بین آموzesن های دانشگاه و نیاز های بازار کار، نتوانستند به حد کافی در اتخاذ سیاست های کلان شهرسازی، اثربازار باشند و حضور آن ها در عرصه ای فعالیت حرفه ای، پرنگ نیست.

راه حل پیش روی دانشجویی رشتہ شهرسازی برای تغییر این وضعیت و کمک به حل مشکلات شهری، تلاش برای کاهش فاصله میان فضای آموzes دانشگاهی و فعالیت حرفه ای، از طریق یادگیری مهارت های فنی و نرم مورد نیاز بازار کار و اصلاح سیاست های حوزه شهری از طریق آموخته های آکادمیک و تجربی خود میباشد.

بنابراین به دانشجویان، خصوصاً دانشجویان رشتہ شهرسازی پیشنهاد میشود در حین تحصیلات دانشگاهی خود و به ویژه در مقطع کارشناسی وقت و تمرکز خود را تنها صرف پاس کردن دروس دانشگاهی نکنند و به طور فعلانیه درگیر یادگیری و تجربه مهارت هایی شوند که در تعیین جایگاه آنان در عرصه ای فعالیت تخصصی، اهمیت بسیار دارد.

فن بیان، توانایی مذاکره، متقادع سازی و اقناع مخاطب

«بومی سازی» آموخته های خود از تجربه کشور های پیشگام در صنعت شهرسازی

شهرها در کشور های مختلف، ویژگی های جغرافیایی، رئوپلیتیک و زیست محیطی کاملاً متفاوتی از هم دارند.

شهرسازان و سیاست گذاران حوزه شهری، اجازه ی پیاده سازی مستقیم و بدون تفکر دستاوردهای توین شهرسازی در کشور های توسعه یافته را ندارند؛ و باید ظرفیت های شهر مورد نظر خود را در حوزه های مختلف بسنجند.

مواردی چون منابع آبی و غذایی، اراضی ذخیره شهری، مدل اقتصادی شهر، هویت و بافت شهری، میزان جمعیت و از همه مهم تر نظر و دیدگاه شهروندان، باید در اتخاذ هر نوع سیاست مربوط به شهر لحاظ شود؛

به عنوان مثال در شهری مانند هنگ کنگ به علت کمبود منابع ارضی، بلندمرتبه سازی به عنوان راهی برای توسعه شهری شناخته میشود، اما پیاده سازی این شکل از توسعه عمودی در شهرهایی مانند لندن یا پاریس، با هویت شهری و ظرفیت های این شهرها در تضاد کامل قرار دارد.

فاگر جز پذیرفته شدگان جدید رشته شهرسازی باشید، احتمالاً باید خود را برای موجی از سوالات و ابهامات از جانب دوستان و اطرافیان خود که در تشخیص تفاوت کارکرد ها و محتواهای آموزشی رشته های شهرسازی، معماری و عمران دچار سو تفاهمنشده اند، آماده کنید. این مسئله البته چندان جای تعجبی ندارد؛ چرا که اهمیت دانش شهرسازی در ایران، آنطور که لازم است، برای عموم مردم قابل درک نیست؛ و مهم تر از آن، در کشور ما مز رشته شهرسازی با رشته هایی همچون عمران و معماری به خوبی مشخص نشده است و افراد زیادی با تحصیلات غیر مرتبط با شهرسازی در رده تصمیم گیری در حوزه شهر، فعالیت می کنند.

دانشجویان و فارغ التحصیلان شهرسازی، برای بیان و ارائه ایده ها و طرح های خود، چه در محیط آموزشی و چه در عرصه های فعالیت حرفه ای، نیاز به فن بیان مناسب و قدرت سخنوری دارند.

با رعایت اصول مذاکره و اقناع، میتوانید کارفرما را متقادع کنید که طرح و برنامه‌ی شما جوابگوی نیاز های وی خواهد بود.

تسلط نسبی به «دانش حقوقی به روز» مرتبط با صنعت شهرسازی و ساختمانعده فارغ التحصیلان رشته های شهرسازی و معماری که خود را برای ورود به بازار کار آماده میکنند، درنهایت سهم اندکی در حوزه های تصمیم گیری و تعامل با ارگان های بالادستی را در اختیار خواهند داشت.

شاید بتوان حضور کمنگ دانش آموختگان در این حوزه را با ناآشنایی آن ها با مسائل حقوقی، مقررات و سیاست های کلان مرتبط دانست.

کار تیمی و مهارت های اجتماعی

پروژه های صنعت شهرسازی، پروژه هایی بزرگ مقیاس و چند لایه هستند که امکان پرداخت به آن ها به صورت فردی، میسر نیست.

به عنوان شهرساز، باید توانایی کار گروهی و روحیه همکاری با متخصصان علوم مختلف که در پروژه دخیل هستند را داشته باشید.

انجام پروژه ها و برنامه های دانشجویی، فرصت خوبی برای کسب تجربه در این مهارت ها هستند.

مهارت گزارش نویسی

گزارش نویسی از مهم ترین مهارت های علوم مرتبط با حوزه شهر، مانند علوم اجتماعی، اقتصاد، نقشه برداری و ... میباشد.

در صنعت شهرسازی اما، اهمیت این توانابی به علت بزرگ مقیاس بودن اکثریت پروژه ها، بیشتر به چشم میاید.

در عرصه ای فعالیت تخصصی، هر پروژه ای که تهیه و تنظیم میشود، نیاز به ارائه یک گزارش کامل دارد تا به کارفرمایان و مخاطبان پروژه، استدلال، منطق و هدف از تهیه طرح و لزوم اجرای آن را نشان دهد. به بیانی دیگر گزارش ها، پشتیبان علمی و فنی پروژه قلمداد می شوند.

بسیاری از فارغ التحصیلان رشته شهرسازی که دارای مهارت گزارش نویسی هستند، در شرکت های مشاوره مشغول به کار و با تهیه شرح خدمات پیشنهادی، در پیروزی شرکت ها در مناقصات پروژه های شهری، نقش مهمی را ایفا میکنند.

آشنایی و استفاده از علوم مختلف «تا جایی که در حوزه شهر کاربرد» دارند

شهرسازی به عنوان رشته ای جامع و شناور در علوم مختلف که به مفهوم شهر مرتبط هستند، شناخته می شود.

به عنوان دانشجوی رشته شهرسازی لازم است با مفاهیم رشته هایی مانند عمران، معماری، جغرافیا، آمار، جامعه شناسی و اقتصاد شهری و مسکن، تا جایی که در مقوله شهر کاربرد دارند و اثربدار هستند، آشنا باشید و مفهوم شهر و مشکلات آن را از دیدگاه آنان نیز جست و جو کنید.

سلط بالا به نرم افزار های پرکاربرد و آشنایی با تکنولوژی های جدید مورد استفاده در شهرسازی

صنعت شهرسازی مانند اکثریت رشته های فنی و مهندسی، از نرم افزار های مربوطه کمک میگیرد.

این نرم افزار ها، در ادارات و سازمان های دولتی کشور و شرکت های خصوصی، روز به روز بیشتر مورد استفاده قرار میگیرند و دانشجویان با تسلط کافی بر آن ها، می توانند شناسن خوبی برای فعالیت حرفه ای و اشتغال در این زمینه داشته باشند.

همچنین، صنعت شهرسازی در جهان روز به روز در حال تکامل است و در این میان با آغاز باز از تکنولوژی های جدیدی کمک می گیرد. این فناوری های نوین نظیر اینترنت اشیا (IOT)، زنجیره بلوکی (Blockchain)، و واقعیت مجازی (VR) هم اکنون در شهر های هوشمند جهان مورد استفاده وسیع قرار گرفته اند.

حوزه های کاری فارغ التحصیل رشته شهرسازی

از مهم ترین مزیت های تحصیل در رشته شهرسازی، امکان اشتغال در فضای وسیع حوزه های امور شهری میباشد.

فارغ التحصیلان در رشته شهرسازی، می توانند در این حوزه ها جذب و مشغول به کار شوند:

مشاوره در امور شهری و منطقه ای به مدیران و سیاستگذاران حوزه شهری

فعالیت در شهرداری ها

فعالیت در استانداری ها

شرکت های خصوصی مهندسین مشاور در حوزه معماری و شهرسازی

بنیاد مسکن

مراکز تحقیقاتی مسکن و شهرسازی

سازمان های وابسته به شهرداری ها نظیر سازمان زیباسازی شهری، سازمان نوسازی بافت های فرسوده

فعالیت در وزارت خانه های مربوطه: مسکن و شهرسازی، راه و ترابری، وزارت کشور.

نظارت بر ساختمان هایی با ارتفاع بیش از ۸ طبقه بر طبق قانون

انجام پروژه های محوطه سازی، تفکیک زمین، طراحی محله و ...

برنامه ریزی و طراحی شهرک های گوناگون با کاربری های مسکونی، صنعتی، تجاری

برنامه ریزی و طراحی شهرهای جدید

فعالیت در دادگستری ها به عنوان کارشناس رسمی در حوزه های مربوط به شهرسازی

در رشته شهرسازی، چه در داخل کشور و چه در خارج به وسعت رشته هایی همچون معماری نیست؛ چرا که کارفرمایان حوزه معماری میتوانند اشخاص حقیقی باشند اما در حرفه شهرسازی اکثریت کارفرمایان پروژه های شهری، ارگان ها و سازمان های رده بالایی هستند که پروژه های بزرگ مقیاس خود را بر own سپاری نمیکنند.

نکته دیگری که باید به آن توجه داشت این است که اشتغال دانشجویانی که به تازگی فارغ التحصیل شده اند، در پروژه های بزرگ عمرانی شهری بعيد به نظر میرسد؛ چرا که همانطور که پیشتر گفته شد، از نگاه فعالین حرفه و بازار کار، دانش آموختگان رشته شهرسازی کارآمدی لازم را برای ورود به بخش اجرایی پروژه ندارند.

اما در این برهه، مشاغل فریلنسری و پروژه های دانشجویی میتوانند به عنوان میان بری از فضای خشک و آموزشی دانشگاه به بازار کار حرفه شهرسازی باشند.

اشتغال به صورت فریلنسری، قدمت کوتاهی در بازار کار ایران دارد، لذا ترجمه مصوبی برای واژه و مفهوم «Freelancing» موجود نیست؛ اما بنا بر تعابیر رایج میتوان از آن به عنوان فعالیت به صورت آزاد کاری، دورکاری و یا خویش فرمابی نام برد. همچنین اشتغال به صورت پروژه ای را میتوان نوعی از مشاغل فریلنسری به شمار آورد.

با گسترش شبکه اینترنت، بسترهای داخلی و خارجی متعددی برای مشاغل فریلنسری مهیا شده که روز به روز کارفرمایان و متخصصان بیشتری را به همدیگر وصل می کنند. البته در حال حاضر، حوزه های کاری فریلنسری

دانشجویان با فعالیت در حوزه مشاغل فریلنسرینگ، در حین تحصیل می توانند تجربه های ارزشمندی از فضای کاری کسب کنند و همچنین میتوانند به علایق و نقاط ضعف خود در عرصه ای فعالیت حرفه ای آگاه شوند و فرصتی برای تمرین و اصلاح خواهند داشت. انجام این دست پروژه ها، میتواند در تکمیل و پربار تر کردن رزومه کاری مفید باشد.

به عنوان یک فریلنسر در حوزه شهرسازی و طراحی شهری، میتوانید در مباحثی مانند طراحی مبلمان شهری، طراحی سیستم نورپردازی هوشمند شهری و یا طراحی عرصه های عمومی برای نمایش هنرهای بصری شهری، با سازمان زیباسازی و شهرداری های شهرهای مختلف همکاری کنید.

نکته حائز اهمیت آن که تسلط در دانش نرم افزاری رشته شهرسازی، مشخصه ای ضروری در کاریابی در حرفه شهرسازی، خصوصاً مشاغل فریلنسرینگ، محسوب می شود به طوری که با یادگیری نرم افزار های اصلی شهرسازی میتوانید در بخش فنی با شرکت های مهندسین مشاور همکاری کنید؛ اما نباید فراموش کرد که تسلط در حوزه های نظری و تئوریک نیز، می تواند باعث مقبولیت بیشتر شما نسبت به رقبیان، نزد کارفرمایان و فعالین حرفه بشود.

نرم افزارهای اصلی و بنیادین صنعت شهرسازی به انواع مختلفی تقسیم می شوند؛ نرم افزار های مربوط به داده های جغرافیایی، نرم افزارهای حوزه طراحی و نقشه کشی، نرم افزار های مدل سازی و نرم افزار های گرافیکی و تولید محتوا از این قبیل هستند.

نرم افزار های حوزه مدلسازی سه بعدی و رندرینگ

مدل سازی یا طراحی سه بعدی، در بسیاری از صنایع مختلف، نظیر معماری، شهرسازی، طراحی صنعتی و ... کاربرد فراوان دارد. با استفاده از دانش مدلسازی سه بعدی، طراح میتواند قبل از ورود به فاز اجرایی، پروژه را از جهات و زاویه های مختلف مورد بررسی قرار دهد و همچنین کارفرمای پروژه، درک عمیق تری از ایده های طراح و محصول نهایی خواهد داشت.

در صنعت شهرسازی، بعد از طراحی بخش های مختلف یک شهر شامل منطقه، محله و ... تجسم فضایی دقیق و پر جزئیات از پروژه، امری ضروریست؛ برای این منظور طراحان شهری از نرم افزار های سه بعدی سازی و رندرینگ کمک خواهند گرفت.

برهمین اساس نیاز شرکت های خصوصی مشاور در حوزه شهرسازی، به افرادی که تسلط بالایی بر دانش مدل سازی سه بعدی داشته باشند، در حال افزایش است.

همچنین بستر هایی در اینترنت وجود دارند که طراحان سه بعدی دورکار، مدل های طراحی شده خود را در این سایت ها بارگذاری کرده و درآمد ارزی کسب می کنند

نرم افزار های حوزه گرافیک

شرکت های فعال در صنعت شهرسازی، نیازمند این هستند که ارائه بصری و تبلیغاتی جذابی از پروژه های خود، به کارفرمای داشته باشند. در سال های اخیر و با فرآگیر شدن فضاهای مجازی در میان جامعه ایرانی، توجه ویژه و رقابت شرکت ها و کسب کارهای مربوط به صنعت شهرسازی، در بخش های «تبلیغات، گرافیک و تولید محتوا» محسوس است؛ بنابراین با آموزش نرم افزارهای حوزه گرافیک و طراحی در سطح حرفه ای، می توان فرصت خوبی برای اشتغال در این زمینه، به عنوان یک فریلنسر داشت.

اصلی ترین نرم افزار های گرافیکی حوزه تبلیغات و تولید محتوا که در صنعت شهرسازی کاربرد دارند عبارتند از:

Adobe Photoshop

Adobe Illustrator

Adobe InDesign

Adobe Premiere

اصلی ترین نرم افزار های مدل سازی و
رندرینگ که در صنعت شهرسازی کاربرد
دارند عبارتند از:

Sketchup

Cityengine

Lumion

Archicad

Modelur

نرم افزار سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS)

سیستم اطلاعات جغرافیایی کاربردهای فراوانی از جمله در ساختمان سازی، شهرسازی، کنترل ترافیک، کشاورزی و منابع طبیعی و... دارد.

سیستم اطلاعات جغرافیایی یا GIS می‌تواند در زمینه نظارت بر رشد و تحولات محیط شهری، شناسایی روند و جهات رشد، امکان‌سنجی و مسیریابی شبکه‌های حمل و نقل، مکان‌یابی کاربری‌های مختلف شهری، طراحی منطقه‌بندی و تهییه طرح‌های جامع، تفصیلی و سیال کارکرد خوبی را ارائه دهد. (دکتر اصغر نصیری)

نرم افزار های GIS می‌توانند به عنوان ابزار هایی قدرتمند در جهت طبقه‌بندی، بازیابی و تحلیل اطلاعات از محدوده های شهری به برنامه ریزان و طراحان شهری کمک کنند.

با تسلط کافی در دانش GIS، فارغ التحصیلان و دانشجویان شهرسازی می‌توانند با ارگان ها و اداره جات متعددی نظیر شهرداری ها، سازمان مخابرات، سازمان آب، برق، گاز و ... به صورت پروژه ای همکاری کنند.

معرفی شاخصه‌های ارشد در دانشگاه

هنگامه طاهری

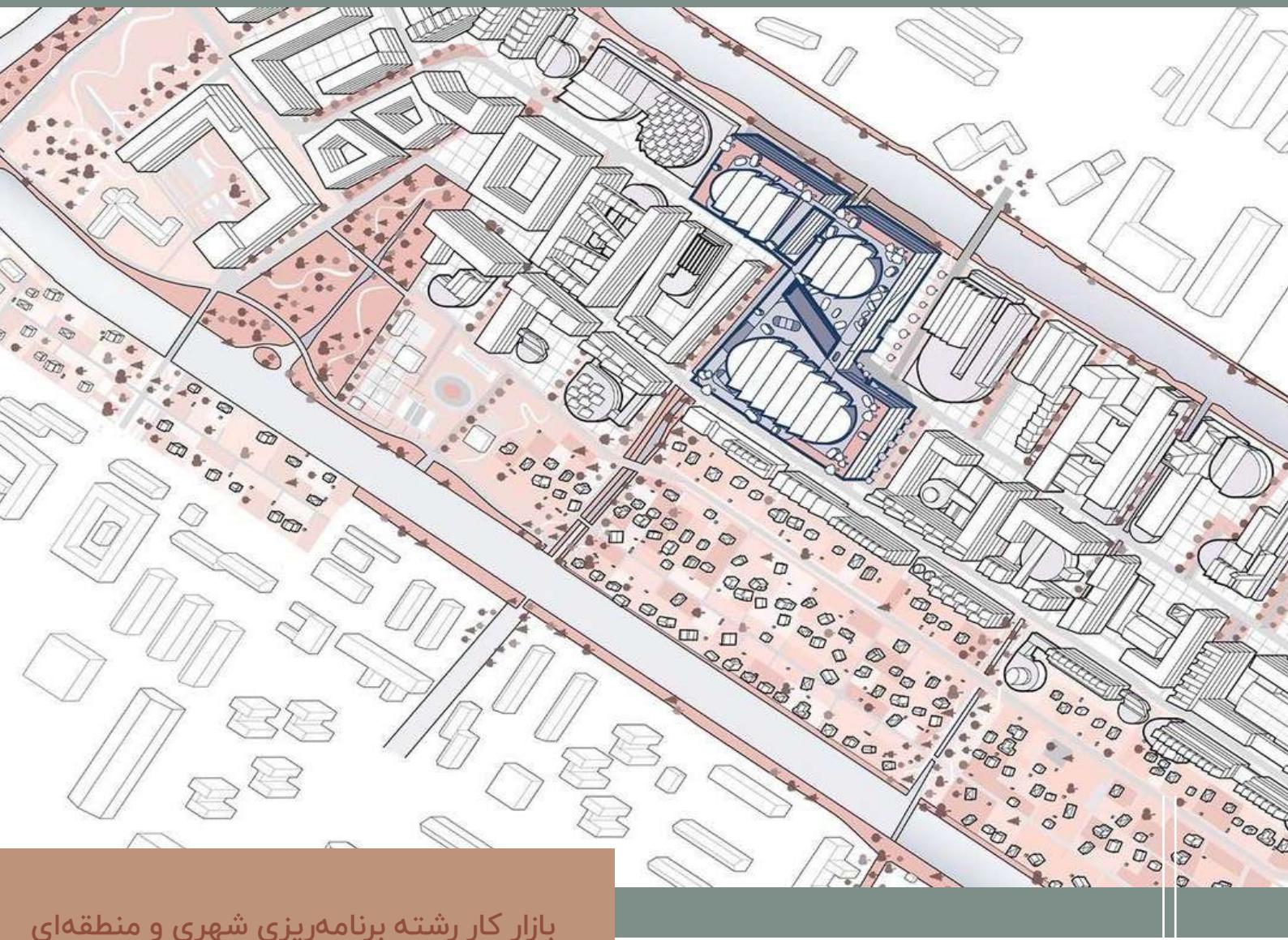
کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی منطقه‌ای:

برنامه‌ریزی منطقه‌ای به منظور تعادل‌بخشی یک سرزمین در برخورداری از سیاست‌های توسعه ملی انجام می‌گردد. برنامه‌ریزی منطقه‌ای به این مفهوم است که چگونه می‌توان برای یک منطقه که ممکن است شامل چند شهر بزرگ و یا چند استان باشد، برنامه ریزی داشت تا در سطح ملی و جهانی به برتری‌های نسبی آن منطقه نائل شد، و همچنین از توازن در پیشرفت و رشد آن منطقه به صورت همگن بهره‌مند گردد. علاوه‌نیزی دانشجویان شهرسازی به مسائل مدل سازی، اقتصادی و زیست محیطی علاوه بر قدرت تحلیل بالا، در گرایش برنامه‌ریزی منطقه‌ای کاملاً پوشش داده خواهد شد. کمبود دانش آموخته کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی منطقه‌ای در سازمان‌های دولتی مربوطه، سبب شده تا به شدت نیاز به متخصصان این فن احساس گردد و به همین دلیل، این گرایش نیز طرفداران زیادی را به خود جذب می‌کند.

کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری:

هدف برنامه‌ریزی شهری، کنترل با قاعده و هدفمند رشد سکونتگاه‌های انسانی در جهت پیشرفت آنها و تأمین امنیت و رضایتمندی ساکنان در قالب تهیه و ارزیابی طرح‌ها و برنامه‌های شهری می‌باشد. این رشته نیاز به مطالعه، کارهای گروهی و میدانی گستردگی و همچنین قدرت تحلیل بالا دارد. دانش آموختگان کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری، توانایی لازم برای تهیه طرح‌های توسعه شهری مانند طرح‌های جامع شهری، طرح‌های تفصیلی، طرح‌های جزئیات شهری، طرح‌های آماده سازی زمین و طرح‌های مربوط به بافت‌های فرسوده‌ی شهری و اسکان‌های غیر رسمی را در طول مدت تحصیل کسب خواهند کرد و به همین دلیل، رابط مناسبی بین سایر رشته‌های فنی و اقتصادی و جامعه‌شناسی در پروژه‌های مرتبط با مسائل شهری می‌باشدند.

به جرأت می‌توان گفت که دانش آموختگان برنامه‌ریزی شهری، به دلیل نیاز روز جامعه، چه در بخش دولتی و چه در بخش خصوصی از جایگاه خوبی در بازار کار برخوردارند. لذا رشته‌ای که دارای بازار کار خوبی باشد، داوطلبان زیادی را نیز به خود جذب می‌کند که ما هم برای اینکه به این داوطلبان علاقمند برای پذیرفته شدن در کنکور ارشد این رشته کمک کنیم، بهترین منابع کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و مدیریت شهری را به آن‌ها معرفی می‌کنیم.

بازار کار رشته برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و مدیریت شهری:

سازمان‌های وابسته به مسائل سکونتی و شهری، ارگانهای پذیرنده مهندسان رشته برنامه‌ریزی شهری منطقه‌ای و مدیریت شهری در بازار کار رشته شهرسازی می‌باشند. از جمله این سازمان‌ها، وزارت راه و شهرسازی، سازمان ملی زمین و مسکن، شرکت عمران شهرهای جدید، مراکز تحقیقاتی مسکن و شهرسازی، استانداری‌ها، بنیاد مسکن، شهرداری‌های مناطق و نواحی شهری و سازمان‌های وابسته به آن‌ها مانند؛ دفاتر نوسازی بافت‌های فرسوده، سازمان نوسازی، سازمان زیباسازی شهری و سازمان‌های پیشگیری از مدیریت بحران می‌باشند. همچنین شرکت‌های مهندسی مشاور شهرسازی و معماری به بازار کار رشته شهرسازی در بخش خصوصی، وسعت چشمگیری بخشیده‌اند. به دلیل نوپا بودن تخصص‌های برنامه‌ریزی شهری، برنامه‌ریزی منطقه‌ای و مدیریت شهری در ارگان‌های مربوطه، این رشته هنوز از بازار کار خوبی در میان سایر رشته‌های دانشگاهی برخوردار است.

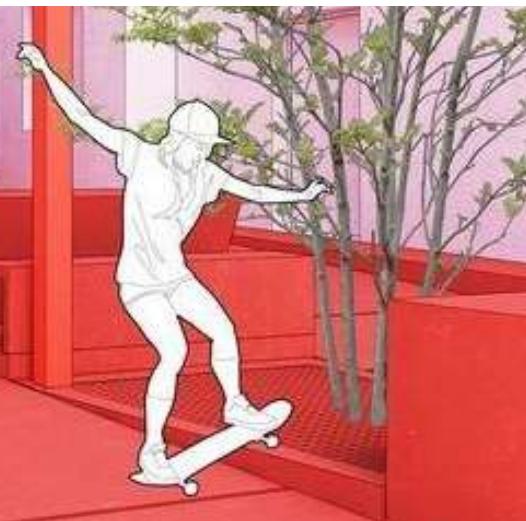
کارشناسی ارشد مدیریت شهری:

به طور خلاصه می‌توان از مدیریت شهری به عنوان علم اداره شهر نام برد. دانشجویان این گرایش بهتر است علاوه بر مطالعه و پژوهش در ارتباط با ویژگی‌ها و معضلات سکونتگاه‌های شهری، توانایی ایجاد ارتباط چندجانبه بین علوم شهری و مدیریت امکانات و نیازمندی‌ها را مبتنی بر ساختارهای سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در خود پیروش دهند. وظایف دانش آموختگان کارشناسی ارشد مدیریت شهری را می‌توان ارائه راه حل برای مسائلی مانند چگونگی گسترش آینده شهر، احداث مراکز عمومی با کارکردهای تفریحی، فرهنگی و ورزشی، تأمین خدمات عمومی، ساختن خیابان‌ها و کوچه‌ها و آنچه وظیفه هر مدیریت به شمار می‌آید، دانست. جهت‌دهی فعالیت‌های شهری و ترسیم چشم انداز شهر در راستای دستیابی به توسعه پایدار، از جمله مهم‌ترین وظایف مدیران شهری به شمار می‌رود. این گرایش نیز به تازگی به دلیل نیاز فراوان جامعه و احساس کمبود آن در برنامه‌های شهری ایجاد گردیده، و از استقبال بسیار چشمگیری در میان داوطلبان و دستگاه‌های اجرایی در جذب دانش آموختگان کارشناسی ارشد مدیریت شهری برخوردار شده است.

کارشناسی ارشد طراحی شهری :

طراحی شهری، فعالیتی میان رشته‌ای و گروهی می‌باشد که هدف آن پیشنهاد راه حل در راستای سامان بخشیدن به عرصه‌های عمومی شهرسازی است که در نهایت باعث ارتقاء شرایط زیست محیطی و زیبا سازی فضا و مکان‌های شهری می‌شود.

در تعریفی دیگر می‌توان گفت طراحی شهری، فرآیندی است که به شکل‌دهی فیزیکی بافت‌های مختلف شهری و روستایی منجر می‌شود و با رویکرد ساختارگابی به ایجاد اماکن متعدد می‌پردازد و طراحی ساختمان‌ها، فضاهای چشم اندازها را در برمی‌گیرد و نهایتاً جریانی را به راه می‌اندازد که به عمران و آبادی شهری کمک می‌کند. هدف از رشته کارشناسی ارشد طراحی شهری، قرار دادن حداقل خدمات و امکانات شهری به طور یکسان در اختیار کلیه شهروندان و همچنین فراهم ساختن تنوع و امکان انتخاب جایگزین متفاوت برای گروه‌های مختلف جامعه می‌باشد.

بازارکار، وضعیت استخدام و آینده شغلی کارشناسی ارشد طراحی شهری :

فارغ‌التحصیلان کارشناسی ارشد طراحی شهری می‌توانند در سازمان‌های وابسته به مسائل سکونتی و شهری، از جمله وزارت راه و شهرسازی، سازمان ملی زمین و مسکن، شرکت عمران شهرهای جدید، مراکز تحقیقاتی مسکن و شهرسازی، استانداری‌ها، بنیاد مسکن، شهرداری‌های مناطق و نواحی شهری و سازمان‌های وابسته به آنها مانند دفاتر نوسازی بافت‌های فرسوده، سازمان نوسازی، سازمان زیباسازی شهری، سازمان‌های پیشگیری از مدیریت بحران و شرکت‌های مهندسی مشاور شهرسازی و معماری استخدام شوند.

مقاطعه مختلف رشته شهرسازی و جایگاه برنامه‌ریزی شهردری شهروندگاه

چارت و سرفصل دروس جبرانی ارشد برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و مدیریت شهری

تعداد واحدها

نظری عملی

ردیف نام درس

-	۲	اقتصاد شهری	۱
-	۲	جامعه شناسی شهری	۲
-	۲	تاریخ شهر و شهرسازی در ایران	۳
-	۲	تاریخ شهر و شهرسازی در جهان	۴
-	۲	آمار در شهرسازی	۵
-	۲	مدل های کمی در شهرسازی	۶
-	۲	طراحی و کاربرد نظام اطلاعات شهری	۷
۱	۱	شناخت و تحلیل فضای شهری	۸
۳	۱	کارگاه شهرسازی مقدماتی	۹

رشته کارشناسی

شهرسازی

رشته های کارشناسی ارشد

مجموعه برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و مدیریت شهری

گرایش‌های کارشناسی ارشد در هر رشته

مجموعه برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و مدیریت شهری

چارت و سرفصل دروس الزامی ارشد برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و مدیریت شهری

تعداد واحدها

نظری عملی

ردیف نام درس

-	۲	نظریه‌های برنامه‌ریزی شهری	۱
-	۲	روش‌های برنامه‌ریزی شهری	۲
-	۲	برنامه‌ریزی کاربری زمین	۳
-	۲	برنامه‌ریزی حمل و نقل درون شهری	۴
-	۲	اندیشه‌های شهرسازی با تاکید بر روی کرد اسلامی	۵
-	۲	برنامه‌ریزی مسکن	۶
۳	-	تجارب برنامه‌ریزی شهری ایران	۷
۳	-	کارگاه برنامه‌ریزی شهری (۱)	۸
۶	-	کارگاه برنامه‌ریزی شهری (۲)	۹
		پایان نامه	۱۰

رشته دکتری

- شهرسازی
- شهرسازی اسلامی
- برنامه‌ریزی شهری
- برنامه‌ریزی منطقه‌ای
- مدیریت شهری

چارت و سرفصل دروس اختیاری ارشد برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و مدیریت شهری

تعداد واحدها

نظری عملی

ردیف نام درس

-	۲	سمینار شهر اسلامی	۱
-	۲	شهر و شهرسازی معاصر ایران	۲
-	۲	برنامه ریزی راهبردی	۳
-	۲	بهسازی و نوسازی شهری	۴
-	۲	برنامه ریزی مناطق کلانشهری	۵
-	۲	سیستم های اطلاعاتی مکانی سه بعدی	۶
-	۲	برنامه ریزی و طراحی زیر ساخت	۷
-	۲	GIS پیشرفته	۸
-	۲	مدیریت شهری	۹
-	۲	حقوق شهری	۱۰
-	۲	ارزیابی اثرات توسعه	۱۱
-	۲	سمینار مسائل شهری ایران	۱۲
-	۲	اخلاق حرفه ای در شهرسازی	۱۳
-	۲	زبان تخصصی	۱۴
-	۲	روش تحقیق علمی پیشرفت	۱۵
-	۲	طبیعت و شهر	۱۶
-	۲	امنیت شهر	۱۷

اسامی دانشگاه‌های دوره کارشناسی ارشد و دکتری

دوره

ردیف نام دانشگاه

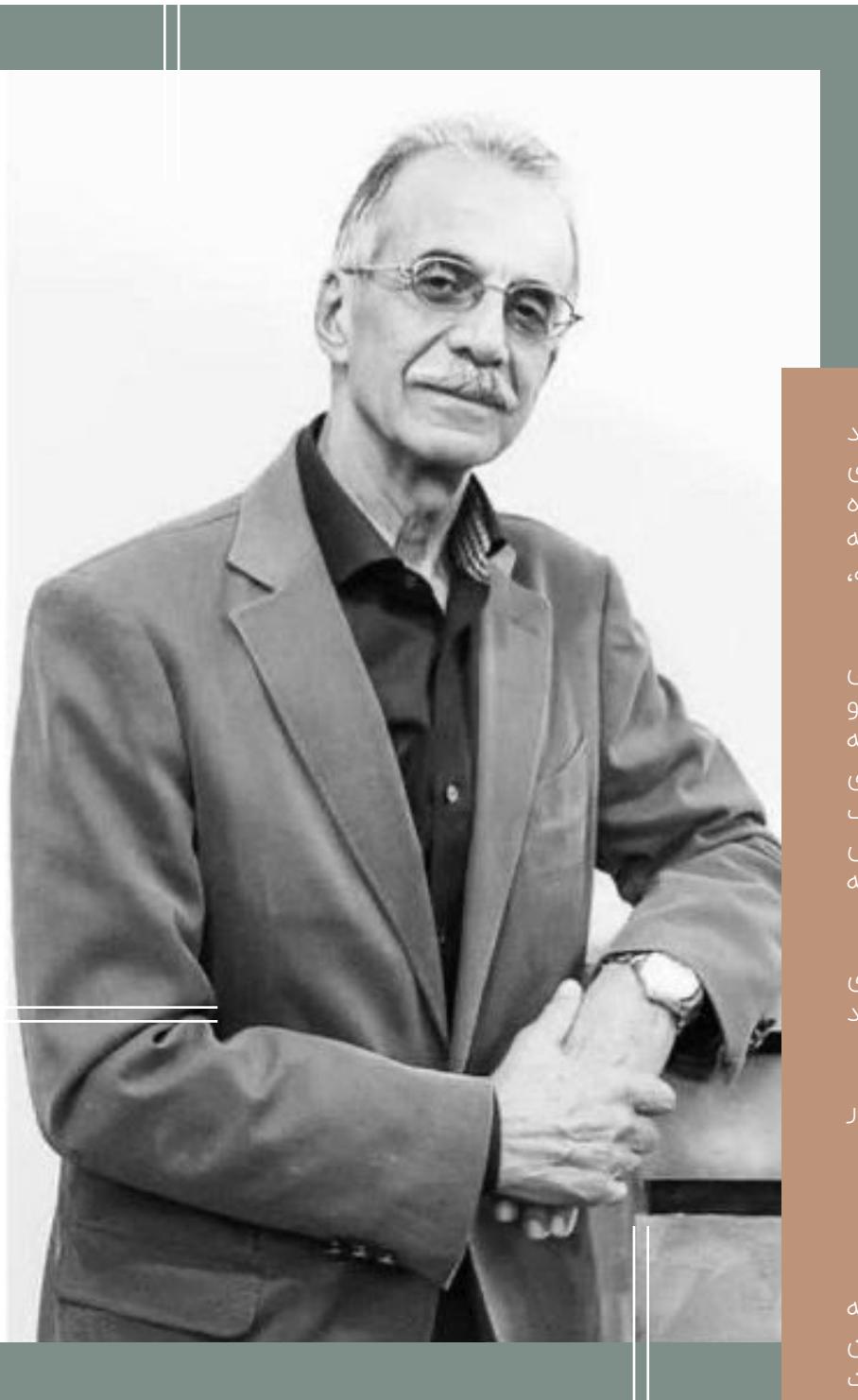
کارشناسی ارشد	یزد	۱
کارشناسی ارشد	تهران	۲
کارشناسی ارشد	تربیت مدرس	۳
کارشناسی ارشد	شهید بهشتی	۴
کارشناسی ارشد	علم و صنعت	۵
کارشناسی ارشد	شیراز	۶
کارشناسی ارشد	هنر اصفهان	۷
کارشناسی ارشد	تهران مرکزی آزاد اسلامی	۸
کارشناسی ارشد	قزوین	۹
دکتری	تهران علوم تحقیقات	۱۰
کارشناسی / کارشناسی ارشد	علم و فرهنگ	۱۱

دکتر سید محسن حبیبی

چهره ای شاخص و ماندگار در شهرسازی ایران

یکتا اعلمی

دکتر سید محسن حبیبی، زاده ۱۳۲۶ در کرمانشاه، استاد تمام رشته شهرسازی در دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران بود. تاثیرات تالیفات و خدمات گسترده محسن حبیبی بر فضای آکادمیک رشته شهرسازی، به قدری چشم گیر است که برخی نشريات و اهالی حرفه، از او با عنوان پدر شهرسازی ایران یاد کرده‌اند.

دکتر محسن حبیبی، دیپلم خود را در رشته ریاضی فیزیک از دبیرستان شاپور کرمانشاه دریافت کرد و تحصیلات خود را در مقطع کارشناسی ارشد، در دو رشته عمارتی و شهرسازی در دانشگاه تهران ادامه داد. وی در سال ۱۳۶۰ از پایان نامه دکتراخیز خود با عنوان ترکیب شهری از شهر سنتی به شهر نوین در دانشگاه پاریس دفاع کرد و موفق به دریافت مدرک دکتراخیز خود در رشته شهرسازی شد.

دکتر حبیبی مولف بیش از ۶۰ مقاله در زمینه شهرسازی و معماری می‌باشد و در سال ۱۳۸۱ به عنوان استاد نمونه دانشگاه تهران شناخته شد.

او در ششمین روز از مهرماه سال ۱۳۹۹، در تهران و در سن ۷۴ سالگی، چشم از جهان فرو بست.

مسئولیت‌های دانشگاهی

دکتر محسن حبیبی سال‌ها در منصب استاد رشته شهرسازی در دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران فعالیت می‌کرد و علاوه بر تدریس در دانشگاه و ریاست دانشکده، در سمت‌های مختلف اجرایی و مشورتی نیز، خدمت کرداختیارات او عبارت بودند از:

مدیر گروه شهرسازی دانشگاه تهران ۱۳۶۴_۱۳۶۸

سرپرست تحصیلات تکمیلی دانشکده هنرهای زیبای ۱۳۷۶_۱۳۸۰

معاون آموزشی دانشکده هنرهای زیبای ۱۳۸۰_۱۳۸۳

رئیس دانشکده هنرهای زیبای از خرداد ۱۳۸۳_۱۳۸۸

سراسر قرن نوزدهم و آغاز قرن بیستم میلادی، بافت شهر و سازمان فضایی آن تفاوت‌های عمدتی (از نظر ساختی و ماهوی) با شهر دوره صفوی (مکتب اصفهان) نشان نمی‌دهد. بازار، کماکان لولای اصلی و ستون فقرات شهر است و چون همیشه علاوه بر نقش اقتصادی تجاری خود، مکان تظاهرات تمامی اشکال و شکل‌بندی‌های اجتماعی-فرهنگی نیز است. دسترسی‌های جدا شده از بازار در مرکز محلات یکدیگر را تلاقی می‌کنند و محلات به عنوان مکانی نیمه مستقل در دل شهر به حیات خود ادامه می‌دهند. این محلات گو اینکه واستگی کهن به رستاهای همکیش، هم‌عقیده و هم‌نژاد... را از دست نداده‌اند، ولی کماکان به عنوان جوامعی در خود باقی مانده‌اند. نتیجه اینکه دگرگونی‌های عمدتی ای در سیمای شهر و سازمان فضایی آن رخ نداده است. به عبارت دیگر، به رغم آنکه سازمان اقتصادی در چنبره سازمان اقتصادی جهانی گرفتار آمده است، ولی سازمان فضایی آن هنوز دگرگونی‌های عمدتی نیافته است. اگر دولت قاجار را عصر تقابل در نظر بگیریم، می‌توان دولت پهلوی را عصر تضادها برشمرد؛ تضاد بین فرهنگ ایرانی و فرهنگ غربی، تضاد بین ذهنیت جامعه و عینیت تحمیل شده بر آن، تضاد بین سنتی و جدید، تضاد بین آشنا و بیگانه و در نهایت تضاد بین شهر (که در این دوره به عنوان مظهر تمدن شناخته می‌شود) و روستا (به عنوان نماد عقب‌ماندگی)، در حقیقت در حکومت پهلوی ما با «شهر وابسته» روبرو هستیم. «شهر وابسته»، «شهر سوداگر» به سرعت به «شهر تقليد»،

دکتر حبیبی با توجه به دانش و تجربیات فنی خود، در حوزه شهرسازی با شورای راهبردی و هدایت طرح توسعه شهری (جامع) تهران و شورای تخصصی شهر تهران نیز همکاری کرد. و در شهرداری تهران نیز، در منصب مشاور معاون فنی و عمرانی شهرداری مشغول به کار بود.

دکتر محسن حبیبی همچنین در دهه‌های ۶۰ و ۷۰ با وزارت مسکن و شهرسازی در مسؤولیت‌های زیر همکاری کرده است.

•معاون تحقیقات مسکن، مرکز تحقیقات ساختمان مسکن، وزارت مسکن و شهرسازی ۱۳۶۲-۱۳۶۰

•مشاور رئیس مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن ۱۳۷۳-۱۳۶۸

•شورای علمی مرکز مطالعات معماری و شهرسازی، وزارت مسکن و شهرسازی ۱۳۷۶-۱۳۷۴

•شورای اجتماعی اقتصادی وزارت مسکن و شهرسازی ۱۳۷۳-۱۳۷۶

•هیئت علمی سمینارهای توسعه مسکن وزارت مسکن و شهرسازی ۱۳۷۲-۱۳۷۶

او سابقه ریاست بنیاد مسکن انقلاب اسلامی (۱۳۶۸-۱۳۸۳) و حضور در جایگاه مشاور رئیس سازمان میراث فرهنگی کشور (۱۳۷۶-۱۳۸۲) را در کارنامه خود دارد. دکتر حبیبی، مولف و مترجم ده‌ها کتاب و مقاله ارزشمند در زمینه معماری و شهرسازی است. او در بخشی از اثر بنام خود، با عنوان از شار تا شهر، درباره دگرگونی‌های سیمای شهری در دوران پهلوی آورده است: «از توصیفی که سیاحان از ریخت شهر و ساخت کالبدی آن ارائه می‌دهند، می‌توان نتیجه گرفت که در

انقطاع یا تداوم؛ نووارگی ایرانی در اندیشه زنده‌یاد دکتر
سید محسن حبیبی | محمد نظرپور

Discontinuation or continuation; Iranian modernity
in the thought of late Dr. Seyyed Mohsen Habibi |
Mohammad Nazarpour

شاید مهم‌ترین مقوله مرکزی اندیشه دکتر سید محسن
حبیبی را باید در فهم ایشان از «مدرنیتۀ ایرانی» جست
و جو کرد. «مدرنیتۀ ایرانی» به مثابه یک پارادایم فکری
به عنوان بدیلی در مقابل مفاهیمی چون «مدرنیتۀ
ناقص»، «مدرنیتۀ کجومعوج»، «شبۀ مدرنیسم»،
«مدرنیتۀ مقلد»، «غربی‌سازی» و... قرار می‌گیرد.

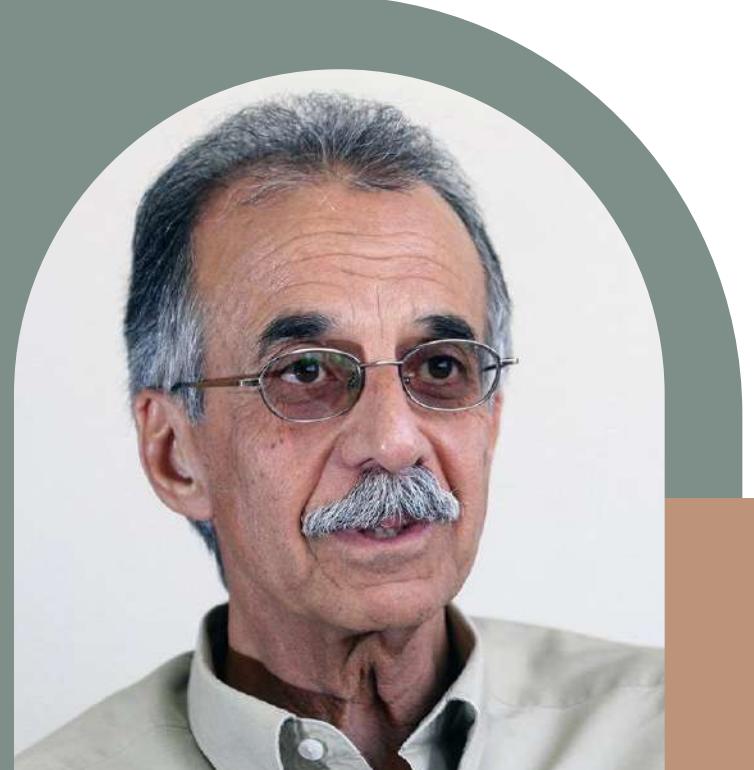
برای معلم شهرسازی ایران | آرش آق‌اکریمی
for Iranian teacher of urbanisation | Arash
Aghakarimi

معلم نامی بود که دوست داشت همیشه با آن مورد
خطاب قرار گیرد. معلم در همان ایستگاه اول به ما تذکر
داد که شهرها مملو از خاطرات و قصه‌های گوناگون
هستند. در واقع فضای شهری، فضای ارتباطی است و در
این فضای ارتباطی خاطره است که کالبد زیبا را زشت،
زشت را زیبا و فضا را هویت‌مند می‌کند.

دکتر محسن حبیبی، راوی قصه‌های رفته از یاد | مرتضی
میرغلامی

Dr Mohsen Habibi, narrator of the forgotten
stories | Morteza Mirgholami

اگرچه امروز دکتر حبیبی دیگر در میان ما نیست، اما او
در نوشته‌هایش همیشه حاضر است. کافی است یکی از
کتاب‌هایش را باز کنید تا به قول خودش همچون راوی
قصه‌های رفته از یاد، دوباره با شما سخن بگوید و شما
را به سفری طولانی از خلال گذراها و میدان‌های شهرهای
تهران و اصفهان و دیگر شهرها ببرد و از میان محله‌های
شار قدیم به خیابان‌های شلوغ شهرهای معاصر برساند
و تجربه‌اش را از این فضاهای متنوع و همواره در حال
تحول با شما قسمت کند.

«شهر فریب»، «شهر نیرنگ»، و «شهر سراب» تبدیل می‌شود. این شهر در پی ثبت، تحکیم و تشویق مفاهیم کاملاً بیرونی است؛ و نه تنها در پی آشتی آن با مفاهیم درونی نیست، بلکه در پی حذف مفاهیم درونی و تحول و توسعه ناشی از آنها است. دخالت سنگین در بافت و ساخت شالوده‌های شهری موجود تنها به معنای ایجاد شالوده‌ای جدید پی‌گرفته نمی‌شود، این دخالت در پی نفی شالوده موجود است. امری که تنها در فرآیندی از ارزش‌ها و بی‌ارزش‌ها قابل تبیین است. «شهر تقليد» و «شهر فریب» این دوران بی‌آنکه از مضامین شهر صنعتی حرکت کند، به تقلید شکلی مصاديق آن می‌پردازد. بی‌آنکه شرایط گذار به «نوگرایی» (مدرنیسم) را طی کرده باشد یا اینکه عناصر و عوامل موثر در آن را در خود داشته باشد یا حتی آنها را وارد، و درونی کرده باشد، و بی‌آنکه مبانی نظریه‌ای این تحول را درک کرده باشد، مظاهر و شکل‌های مطروجه آن را نه تولید، بلکه تقلید می‌کند. فضای شهری عرضه شده در پی چنین تقلید بر باده‌نده، چیزی جز فریب و نیرنگ نخواهد بود. عینیتی خالی از ذهنیت، شکلی تهی از محتوا و ذاتی نایافته از هستی‌بخش.

از کتاب «از شار تا شهر»، دکتر محسن حبیبی‌میراث دکتر سید محسن حبیبی؛ در اعتبار بخشیدن به «مطالعات شهر ایرانی» | احسان رنجبر

Legacy of dr.Sayyed Mohsen Habibi ; accrediting
Iranian urban studies | Ehsan Ranjbar

زندگی علمی، حرفه‌ای و اخلاقی سید محسن حبیبی را می‌توان یکی از نمونه‌های سرمشق برای کسانی برشمرد که دل در گرو مطالعات اصیل و عمیق شهری دارند. نگاه عمیق او به مسائل شهری، هرگونه مواجهه، چه از درون نوشته‌ها و چه از میان گفت‌وگو با او را به لحظه‌هایی سودمند بدل می‌کرد.

سال‌های دهه ۱۳۸۰ زمانی که موجی از ثبت‌نام ورودی‌های کارشناسی شهرسازی در دانشگاه‌های کشور به پیشگامی دانشگاه تهران به راه افتاده بود، درست همان زمان که تنها منابع معتبر برای این رشته از بزرگ استادان همین دانشگاه در دسترس دانشجویان قرار گرفت، و زمانی که تاریخ شهرسازی در ایران را با کتاب «از شار تا شهر» به قلم دکتر سید محسن حبیبی می‌آموختیم، دورانی که هنوز شمار مدعیان و متعارضان انگشت‌شمار بود، نسلی در حال شکل یافتن بود که نمی‌دانست اگر ریشه‌ها و پایه‌های این رشته دانشگاهی توسط بزرگان در دهه ۱۳۴۵ برایمان تعریف نمی‌شد اکنون حرفی برای گفتن نبود. دانشجویان شهرسازی از این‌که در وادی هنر تحصیل می‌کردند ذوق داشتند و تعجب، که اینجا چه می‌کنیم و این رشته صد رنگ چه می‌گوید؟ جمع اضدادی از جامعه‌شناسی و ریاضیات، تاریخ و هندسه، جغرافی و بیان تصویری، اقتصاد و نقشه‌برداری، و در این سردرگمی که حتی اساتید را به خود مشغول کرده بود اغلب غافل از این‌که با تأسی به بزرگان راه بجویند و صواب و خطأ را بشناسند. آن دوران با ریزش‌های جدی و آسیب‌های بزرگ در آموزش رشته شهرسازی همراه بود، چرا که هنوز شرح درس دقیق و کاربردی برای آن تعریف نشده بود، بر سر مهندسی بودنش بحث‌های جدی وجود داشت، و با اینکه رشته برآمده از دل معماری بود و ریشه در سال‌ها تجربه و دانش جهانی داشت به دلیل فهم نادرست و تصور چندرشته‌ای بودن از هر سو به سمت رشته‌های مدعی کشیده شد، و چندتکه شد، و به تعریفی منسجم نرسید، و ابعاد و اصالتش بر بسیاری نامعلوم ماند، و در حرفه نیز تاکنون دانش پایه خود را نیافتد؛ چرا که حتی میان برنامه‌ریز و طراحش و فاقی حاصل نشده است.

اکنون بهجایی رسیده‌ایم که زنگ خطر برایمان به صدا درآمده است. نه فقط معنای شهر، بلکه اساتید بزرگی همچون دکتر سید محسن حبیبی را از دست داده‌ایم، آن‌که شهرسازی را با کتابش آغاز کردیم و یادمان رفت اصل «قصه شهر» و شهرسازی از کجا آمده است. فتیله تخیلاتمان را در حد شهرهای پلاستیکی کشورهای تازه‌به دوران رسیده حوزه خلیج فارس پایین کشیدیم و در تاریکی و وهم ناشی از آن خیال، واقعیات تمدن‌های بزرگ و اصالت وجودی و اساس توسعه‌مان را فراموش کردیم، و شدیم کاسب و دلال شهر سودا زده؛ و حتی خودمان را در شهرهای هزارتکه بی‌هویت گم کردیم. گرچه درک محضر بزرگ استادانی چون دکتر منوچهر مزینی، دکتر فریدون فریب و دکتر سید محسن حبیبی را دست دادیم، اما شاید هنوز هم خیلی دیر نشده و محضر بزرگانی که هستند، هر چند دل‌شکسته‌اند، غنیمت است. هنوز هم راه برای اصلاح هست، هنوز امکان اعاده حیثیت رشته شهرسازی هست، هنوز هم تعریف هویت آن مقدور است، مطلوب مقدور، اما نه برای آن‌هایی که راه را گم کردند و به سراسری هیاهوی سویدای شهریاری افتادند.

اما امید هم هست، نسل نوی شهرسازان باهوش‌تر هستند و شرایط را می‌فهمند و راه را می‌شناسند، چون نتیجه گم‌گشتنی‌ها را دیده‌اند؛ آن‌چنان با قدرت و ظرافت اعاده حیثیت می‌کنند و مرزها را روشن می‌سازند و با متعارضان مواجهه می‌کنند و با احباب تعامل دارند که به نظر می‌رسد در آینده‌ای نه چندان دور اثری بی‌نظیر از چهل‌تکه شهرسازی خلق خواهد کرد. آن‌ها با چشمانی باز رو به جهانی نو بزرگان را می‌شناسند و همچون نقطه شک حرکات را رصد می‌کنند و منتظر فرصت هستند. حرفی نو برای گفتن دارند و دیری نمی‌پاید که جمیعی بزرگ از اندیشه‌های ناب این شهرسازان انسان‌گرا پوسته پوشالی شهرهای غیرقابل‌زیست را متحول خواهد ساخت. آن‌ها به خوبی می‌دانند که ریشه مان در هنر است، در خلاقیت و نوآوری است، در خرد و حکمت و فلسفه است، و بوده است و خواهد بود. هر چند تاکنون کثرت آرا به وحدت نرسیده، فراموش نمی‌کنیم که شهرسازی و معماري دو بال اعلی‌ای شهر هستند و جدابی‌شان ممکن نیست، که بزرگ استادمان، دکتر سید محسن حبیبی، گفتند: «آرمان شهر ما جایی است که سبابه [ناهلهان] را بدان راه نیست». روحشان شاد و یادشان گرامی باد.

شاید ما دیر فهمیدیم که درگیر میان رشته‌ای شده‌ایم که در حال حرکت به سوی یکپارچگی و فشردگی و هنوز مشغول حل چالش اثبات خویش است، و گرچه از علوم انسانی و مهندسی و ... هرکدام چکه‌ای در کوله‌بار دارد اما اصالتش در فهم درست از ظرف زمان و مکان پدیده ای است نامعین و پیچیده که به شدت درگیر انسان و مسائل او است، و راه بسوی اخلاق می‌جويد. صد حیف، جایی که بزرگان از تعامل و گفتگو سخن به میان آوردنند بازار مکاره محاسبه و سوداگری داغ بود، تکه‌تکه‌های شهر معامله می‌شد و راهکارهای سفید و سیاه به نتیجه‌ای جز انباشتگی بیشتر زر و زور نینجامید. جایی که صحبت از گذشته‌ها و ارزش‌هاییمان بود سرها در برف سرد جلسات فرو رفت تا تخریب و هجوسازی الگو شود، و صدای نفرین‌ها به گوش نرسد، و شهری که زیر چکمه‌های آهنین بولدوزرها له می‌شد مبدل گشت به شهر-نمایشی که انسان در آن ناپیدا است، و پوسته‌ای سرد و بی‌روح از کالبد آهن و آسفالت و بتون که بی‌هدف آن را می‌بلعید. این شد دستاورد بی‌توجهی به اخطار بزرگان و بنیان‌گذارانی که حتی خاطره کتاب هایشان در اذهان بسیاری نماند.

مستند شهری شدن

سحر شریفی

همانطور که شهر دارای جنبه‌های متفاوت است و شهرسازی به ارائه‌ی راه حل برای مشکلات با اهداف متنوع می‌پردازد، این مستند نیز با بررسی پروژه‌های متنوع در زمینه‌های متفاوت به نشان دادن جنبه‌گستردگی و لایه لایه بودن مسائل در رشتہ شهرسازی، کمک شایانی در به تصویر کشیدن آن داشته است.

دیدن و تحلیل این مستند می‌تواند به دست‌یابی با دید بازتر و کامل‌تر از حوزه‌های کاری و تنوع مباحث رشته شهرسازی کمک کند و مطالب خوبی در مورد پروژه‌ها و مسائل، و بعض‌ا خلاقیت استفاده شده در آن‌ها را به شما نشان دهد؛ و البته اشاره خوبی به اهمیت مردم و مشارکتشان در شهر و طراحی و برنامه‌ریزی در آن داشته و با نگاهی اجمالی به پروژه‌های بررسی شده و دلایل شکست یا موفقیتشان می‌تواند به درک شما در مورد اهمیت این مستند، کمک بزرگی داشته باشد.

مستند شهری شدن، در ایران نیز ترجمه شده و نسخه‌ی دوبله فارسی آن موجود است.

مستند شهری شدن، مستندی است در حوزه‌ی شهر و طراحی شهری که با آوردن پروژه‌های مختلف، به بررسی دلایل شکست یا موفقیتشان می‌پردازد. این مستند به بررسی تبعات شهری شدن می‌پردازد و با نظرات برخی معماران مشهور، برنامه ریزان، سیاست‌گذاران، سازندگان و متفکران، به برخی مسائل شهری و سوالات مطرح شده در مورد شهرها را به بررسی می‌گذارد.

این مستند با آوردن تعاریفی برای شهر و توضیحاتی از طراحی و برنامه‌ریزی شهری شروع می‌شود و اشاره‌هایی به رابطه میان شهر و طراحی آن می‌کند و با بیان اهمیت و تاثیر مردم و مشارکتشان در شهر، توضیحاتی در خصوص اهداف و اجزای طراحی شهر ادامه پیدا می‌کند.

ادامه مستند، به بررسی پروژه‌هایی مثل شهر برازیلیا، راه حل‌های مطرح شده برای رفع معضلات زاغه‌نشینی در هند، راه حل پیدا شده برای کنترل ترافیک در بوگوتای کلمبیا، پروژه میدانی جیمز کورنر برای خطوط راه آهن در آمریکا ... می‌پردازد و در هر پروژه، اهداف و جنبه‌های مورد بررسی و مشکلات یا نقاط قوت راه حل‌های گفته شده بررسی می‌شود. راه حل‌های پروژه‌های متفاوت از لحاظ اهدافشان در حوزه‌های اقتصاد، زندگی اجتماعی و شهری، مشکلات سکونتی و محیط زیستی ناشی از فرآیند شهری شدن حمل و نقل، مشارکت مردم ... بررسی شده است و در نهایت به بررسی برخی مسائل و جنبه‌های اجتماعی که به وجود آمده می‌رسد.

لوئیس مامفورد

(۱۸۹۵-۱۹۹۰) Lewis Mumford

محمد رضا خیرخواه

لوئیس مامفورد Lewis Mumford ، متفکر و شهرساز برتر قرن بیستم، اندیشمندی است که شهرت وی بیشتر به واسطه دیدگاه انسانگرایانه و بشر دوستانه‌ای است که در آثار خود ارائه داده است. مامفورد تاریخ نویس تمدن بشری، متخصص عصر ماشین، متخصص و کارشناس شهرهای متروپولیتن و وضع کننده نظریه‌های جوهري در جغرافیای شهری است. مامفورد، مرید و پیرو پاتریک گدス بوده و مثل گدس، شهر را مکان حساس عصر ما می‌داند. او برای مسئله شهرسازی همه ابعاد فرهنگی و تاریخی‌اش را منظور می‌دارد و از اینکه مسئله را تنها در چارچوب فنی می‌بیند، اجتناب می‌ورزد.

او همواره در زندگی طولانی و پر ثمرش، تلاش زیادی برای انتشار و خلق راههای جهت ایجاد قواعد عقلانی و معنوی در معماری، مطالعات شهری، حوزه ادبی، تاریخ، جامعه شناسی، باستان شناسی، روان شناسی، و انسان شناسی نموده است. شمار بسیار زیاد کتب و مقالات متعدد وی، دلیل بر این مدعا است.

تاریخ، اخلاق معنویات، تمدن و شهر زمینه‌های فکری لوئیس مامفورد را شکل داده اند. مامفورد از دیدگاه تاریخی معتقد است: «بدون یک کنکاش دقیق تاریخی، ذهن ما توان لازم را برای برداشتن گامی جسورانه در آینده نخواهد داشت» وی همچنین، شرط دستیابی به شخصیت والای انسانی را، ارزش همسان بین زندگی ماشینی و اخلاقیات و معنویات می‌دانست و از دیدگاه مامفورد، شهرهای امروز به قدری آشفته و بی‌نظم هستند که انسان را دچار بار اضافی کرده و باعث آسیب پذیری او می‌گردند. شهرهای جدید، دارای نظمی خشک بوده و لایق انسان نمی‌باشند. مهم ترین دستاورده صنعت در شهرها، اصول بهداشتی بوده است.

او شهر گذشته را به واسطه داشتن یکپارچگی بصری که شیرازه زندگی اجتماعی را به وجود می‌آورد، ستایش می‌کند. لوئیس مامفورد اعتقاد داشت: تنها یک هنر عالی وجود دارد و آن هنر انسان شدن و هر آنچه که انسانیت را به کمال رساند، شایسته عنوان «هنر» است و در غیر این صورت «هنر» نام نمی‌گیرد.

لوئیس مامفورد نخستین کتاب خود به نام داستان آرمان شهر را در ۱۹۲۳ تحریر نمود و نخستین کار حرفه ای خود همراه با هنری رایت و کلننس اشتاین با تأسیس «گروه برنامه ریزی منطقه ای» برای مسکن نیویورک و شورای برنامه ریزی منطقه ای آغاز نمود. بیشتر کارهای وی پس از این فعالیت، به بررسی و نقد برنامه ریزی منطقه ای و شهری متمرکز شده است که در این راستا می‌توان به همکاری با «گروه برنامه ریزی منطقه ای» در برنامه ریزی فضاهای سیز سانی ساید (۱۹۲۳) و کمک به برنامه ریزی منطقه ای ردبزن در نیوجرזי (۱۹۲۸) اشاره نمود.

ج) دوره سوم:

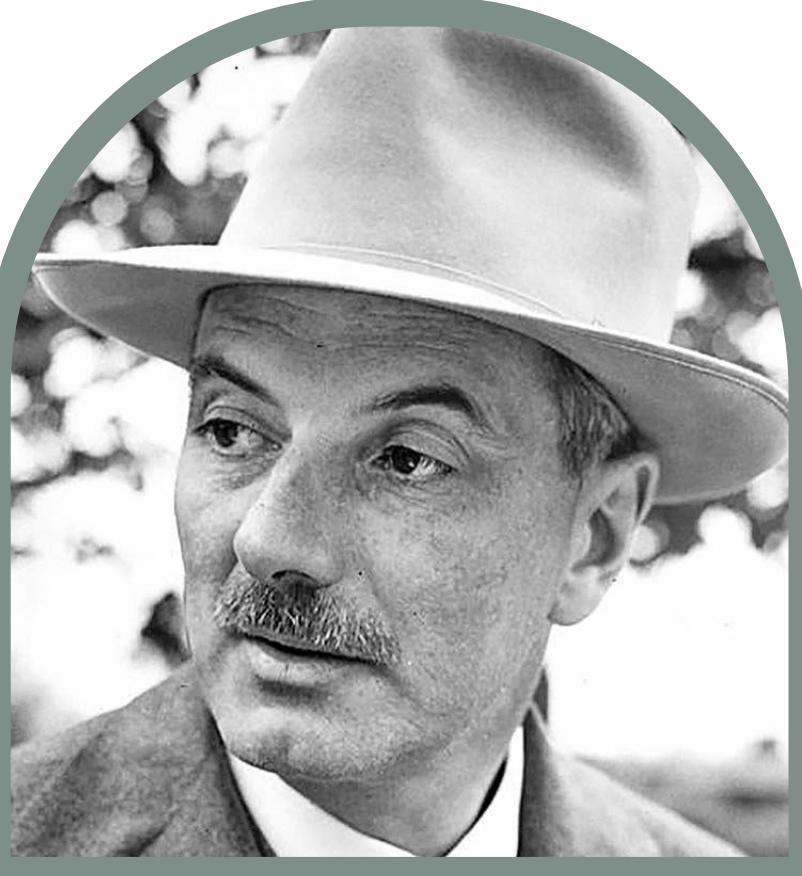
دوره سوم، دورانی است به ارائه نظریه‌هایی درباره پدیده فن و فناوری، تأثیر آن بر رابطه‌های اجتماعی مردم و تأثر از آن می‌پردازد و بخش بسیار مهم دیگر از آن، معطوف به کارهای علمی و پژوهشی است که با نوشتمن کتاب شهر در تاریخ آغاز می‌شود.

لوئیس مامفورد به درستی نشان داد که چگونه حضور نهادهای اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در گذر تاریخ، در قالب عناصر کالبدی- فضایی همیشه می‌شوند. او بیش از همه چیز شهر را در فرآیند تاریخی آن بررسی کرد: اجزاء و کارکرد هر دوره را با مشاهده و استفاده دقیق از هرگونه اثر تاریخی، هنری، فرهنگی و فضایی مشخص ساخت و آن را با انسان ارگانیک پیوند داد. پافشاری او بر این شیوه مطالعه تاریخی شهر، به دلیل این باور بود که گذشته ما را رها نخواهد کرد و اگر زمانی را صرف بازنگری گذشته نکنیم، بینش کافی برای درک امروز و چیرگی بر آینده نخواهیم داشت. بر پایه چنین تفکراتی بازگشت به هر گویی منتفی می‌شود که در این حالت ما دارای یک نمونه اولی نیستیم بلکه به تعداد شهرها، موارد ویژه‌ای خواهیم داشت.

لوئیس مامفورد در تشریح این موضوع، شهر را بیشتر از دو بعد آن- پوسته و هسته یا ظرف و مظروف- بررسی می‌کند. در بعد فیزیکی، شهر جایی است ثابت برای استقرار آدمی و درون مایه اجتماعی آن: مقصدى است که انسان سر انجام برای رفع نیازهای فنی و زیستی و داد و ستدۀ اجتماعی، آن را برگزیده است و در آن به فعالیت می‌پردازد.

از دیگر سو، ظرف یا پوسته هر شهر باید آن قدر انعطاف داشته باشد که بتواند کنش و واکنش های جامعه را بر تابد و به پرورش مدنیت کمک کند. شهر هر زمان لازم باشد باید پوست بیندازد و پوسته نو، باید در خور محتوای متفاوت، در زمان و مکان آن باشد. از دید مامفورد این رابطه ظرف و مظروف، مستقیم، پیوسته و مداوم است. او برای دگرگونی جامعه شهری کنونی نخستین گام را خودسازی انسان می‌دانست و معتقد بود که با بازسازی مثبت انسان و با ژرف اندیشه‌ی در جوهره او، تمدن ما از نابودی نجات می‌یابد.

از دید لوئیس مامفورد، شهر را نباید تنها جای برای تجارت و حکومت دانست، شهر نهادی است برای ابراز و تحقق شخصیت نوین انسانی؛ یعنی یک انسان جهانی، تا دیگر میان انسان و طبیعت، شهری و روستایی، شهروند و بیگانه تمایزی وجود نداشته باشد. به عبارت دیگر شهر باید نهادی برای مهورزی باشد و بهترین اقتصاد برای شهر توجه و مراقبت از انسان و فرهنگ او

لوئیس مامفورد از یک سو در جستجوی عوامل تأثیرگذار بر زندگی شهری بود و از سویی دیگر پدیده‌های فناورانه آن زمان را که در حال رشد و نمو بود بررسی می‌کرد و تأکید از این رو در نوشتنه‌ها و دیدگاه‌های خود توجه و تأکید ویژه‌ای بر پدیده‌هایی چون فن و فناوری داشت و دیدگاه‌های مهمی را در این زمینه ارائه داد. زندگی لوئیس مامفورد سرشار از افتخارات بود. چندان که در ۱۹۸۶ نشان بنجامین فرانکلین را از «انجمان پادشاهی هنر» دریافت نمود. کتاب شهر در تاریخ لوئیس مامفورد در ۱۹۶۱ بهترین کتاب سال جهان شناخته شد و چند سال بعد مامفورد نشان جهانی نویسنده‌ی را برای همین کتاب گرفت (۱۹۷۲). شهر در تاریخ به بسیاری از زبان‌های جهان ترجمه و شش فیلم مستند بر پایه آن ساخته شد. لوئیس مامفورد بر روی جلد مجله تایم - ۱۸ آوریل ۱۹۳۸

با نگاهی بر نگرش و دیدگاه لوئیس مامفورد، می‌توان سه دوران را باز شناخت.

الف) دوره نخست:

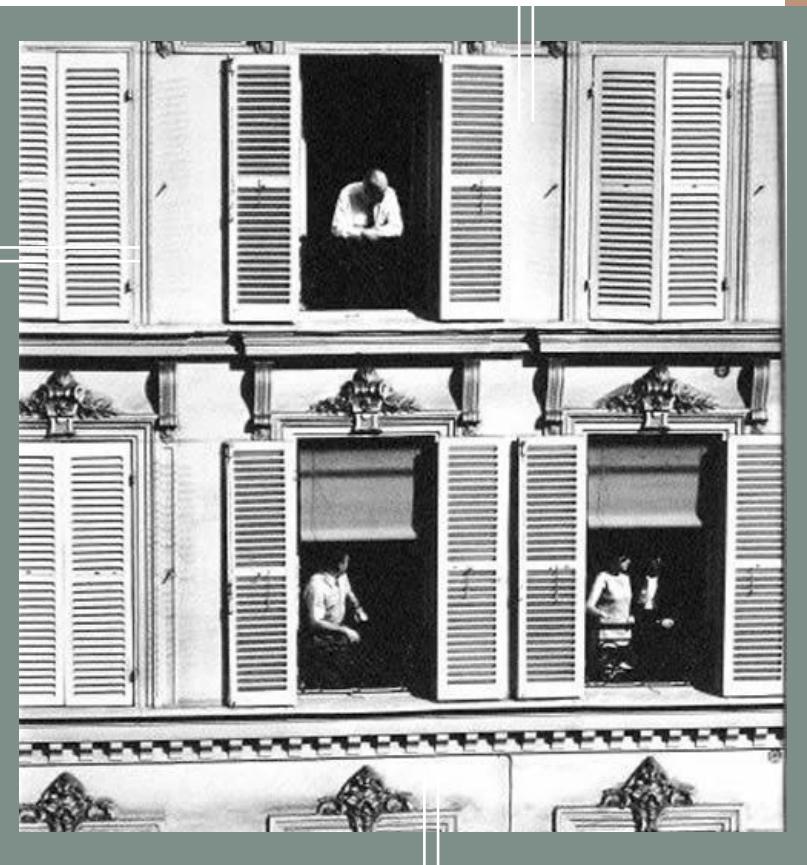
در این دوره که مصادف با جنگ جهانی اول (۱۹۱۴-۱۹۱۸) و دوران جوانی وی می‌باشد. مامفورد بیشتر آرمان گرا و علاقه مند به کارهای هنری و معماری بود.

ب) دوره دوم:

از آنجا که کار اصلی لوئیس مامفورد، نویسنده‌ی و نقد دیدگاه‌های اجتماعی- فرهنگی بود، توجه ویژه به مفهوم و پدیده شهر به عنوان یک نهاد اجتماعی داشت. از این رو بیشتر فعالیت‌های او در این دوره، بر مسائل شهر به ویژه برنامه ریزی منطقه‌ای و شهری بیشتر در زمینه جامعه شناختی شهری متمرکز بود.

به طور کلی لوئیس مامفورد معتقد بود که نوع بشر باید نخستین و اساسی ترین بحث مورد توجه در برنامه ریزی شهری باشد بر این پایه، در همه نوشه‌هایش به دنبال اشاعه جنبه انسانی در برنامه ریزی شهری بود. جدا از نگاه انسانگرایانه وی به برنامه ریزی شهری، اگر نوشته‌های مامفورد را که در ۳۰۰ مقاله و ۱۴ کتاب آمده است- مطالعه کنیم، در فلسفه برنامه ریزی شهری او به سه محور فکری مهم بر می‌خوریم:

- (۱) طبیعت گرایی
- (۲) تکامل گرایی
- (۳) انسان گرایی

پل گودمن در بررسی آثار مامفورد از دید اعتقادات سیاسی، او را یک آنارشیست اجتماعی (برای باور به تعاوون و همیاری میان انسان‌ها) می‌داند. گودمن می‌گوید: مامفورد بر همیاری مردم، معیارهای انسانی، خانواده، محله و گروه‌های کوچک تأکید می‌کند - باوری که در مکتب آنارشیسم اجتماعی نیز مطرح می‌شود، یعنی همیاری مردم و حذف هرگونه اقتدارگرایی و قدرت‌طلبی - با وجود این، شهر آرمانی در آثار لوئیس مامفورد، شهر بزرگی است که دارای هماهنگی در سلسله مراتب سیاسی فناوری ارتباطی، یکپارچگی کارخانه‌ها و سیستم‌های حمل و نقل است.

فرض شود. از دید لوئیس مامفورد، جامعه شهری نه منحصر به محتوای جمعیتی آن است و نه به پوسته و اندام فیزیکی محدود می‌شود. او اصل مطلب را در پویابی، تحول و تغییر شکل جامعه مدنی برداشت می‌شود- شهر از دید مامفورد دارای همان معنابی است که از جامعه مدنی برداشت می‌کند- شهر در واقع دستگاه خودکار «فرهنگ سازی» است. چنانکه می‌گوید: «شهرها محل تجلیلات روح بشری اند»

او به حق پویابی جامعه مدنی را در تعامل شهر و روستا جستجو می‌کرد: از دید بوم شناسی، شهر و روستا یک واحد به شمار می‌آیند؛ اگر یکی بتواند بدون نیاز به دیگری به زندگی خود ادامه دهد، این باید روستا باشد نه شهر؛ کشاورز است نه شهرنشین.

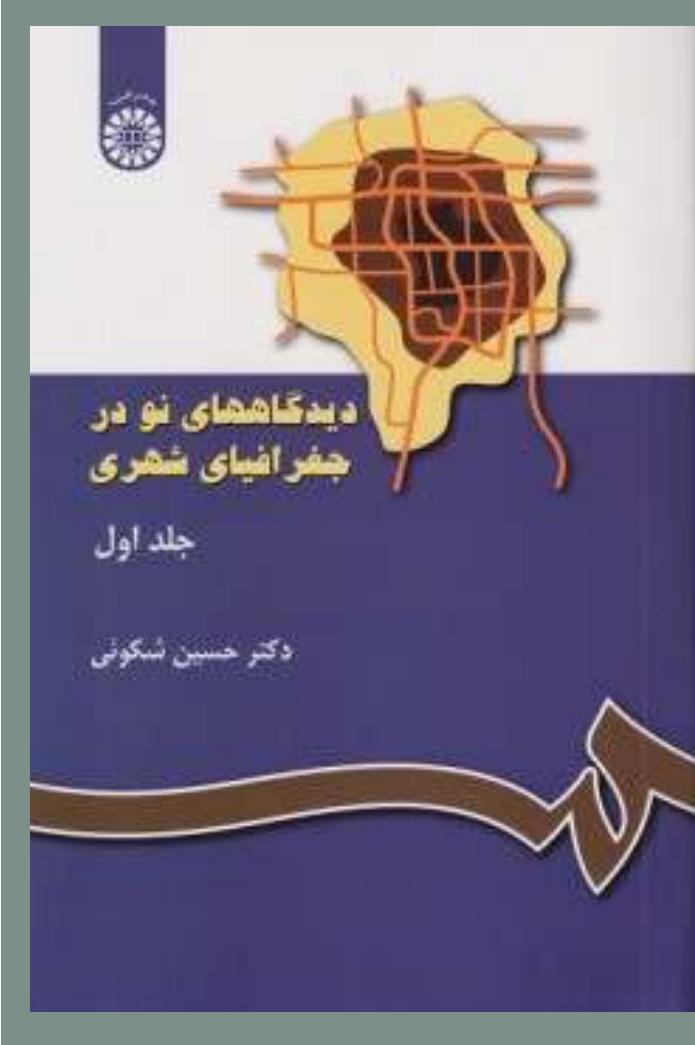
به طور کلی لوئیس مامفورد بر همبستگی اجتماعی و روابط دو سویه چهره به چهره، تحرک فردی، اهمیت ابعاد زیبایی شناسی و وحدت با نیروهای طبیعی در شهر تأکید داشت. او الگویی برای شهر ارائه نمی‌داد اما نکاتی را در نظر می‌گرفت که در برنامه ریزی برای شهرها کارایی بسیار دارد. تأکید او بیشتر در پیوند مزایای شهر و روستا بود و حتی فناوری مدرن را برای از میان بردن شکاف میان شهر و روستا را لازم می‌دانست. و بر نظر اینزرهوارد مهر تأیید گذاشت و هدف وی از آمیختن مزایای شهر و روستا را می‌ستود. او معتقد بود که ساختار شهر مدرن تا اندازه‌ای توانسته به مسائل جامعه غربی پاسخ دهد. وی بر این نکته پا می‌فرشد که برنامه ریزی شهری باید به روابط ارگانیک (به طور کلی مفهوم ارگانیک به معنای رشد طبیعی و خود نظم ده در تداوم با زمان و مکان، درست مانند تن آدمی) میان مردم و فضای زندگی مردم اهمیت بدهد.

مفهوم ارگانیک محور اساسی درک عقاید و نظرات لوئیس مامفورد درباره شهر است. مامفورد مفهوم نظم ارگانیک را جامعه‌ای منسجم و برخوردار از سازگاری کامل زندگی فردی درون جامعه شهری تعریف می‌کرد. در چنین جامعه‌ای همه فعالیت‌ها به سوی اهداف همگانی گرایش می‌یابند و در رویارویی با منافع ساده شخصی قرار می‌گیرند. «انسان ارگانیک» نیز شخصیتی متعادل است که در کنش متقابل با همه بخش‌های محیط شهری و طبیعت باشد. مامفورد می‌گفت که هیچ برنامه ریزی ارگانیکی درباره شهر نمی‌تواند یک بار برای همیشه و برای همه طرح شود، بلکه برای تکامل خود به زمان نیاز دارد و در عمر تنها یک نسل تحقق نمی‌یابد.

به طور کلی نظرات مامفورد درباره مطالعات شهری و ناحیه‌ای، ترکیبی از زیست‌گرایی اسطوی و عقاید پاتریک گدس و دیگر طبیعت‌گرایان تکاملی است. مامفورد در دیدگاه‌های خود درباره معماری و شهرسازی، بر نگرش‌ها و فعالیت‌های کسانی چون لوکوربوزیه انتقاد می‌کرد. وی لوکوربوزیه را به خاطر تحمل شرایطی که ساکنان شهر ناچار بودند به سختی خود را با آن همساز کنند، محاکوم می‌کرد، تا جایی که پروژه مجموعه مسکونی مارسی اثر لوکوربوزیه را «حماقت مارسی» می‌نامیدند. وی در آرزوی شهری بود که شهری تر و هم روستایی تر از شهر ترقی گرایان باشد. او فضای شهری را فضای اجتماعی تعریف می‌کرد که هویت آن در همخوانی با هدف‌های انسانی و اصول زیبایی شناختی معنا پیدا می‌کند و بر این پایه، وی فضاهایی چون میدان و خیابان که مطابق با اصول زیبایی شناختی و نه معیارهای فنی-عملکردی، و عامل ایجاد روابط اجتماعی باشند را فضاهای انسانی و جاهابی چون اتویان رفتن از تراکم و تمرکز مادر شهری به سوی پراکنده‌گی منطقه‌ای را تنها از راه ساخت شهرهای تازه، به صورت جوامع متوازن در مقیاس گستره‌ده می‌توان تحقق بخشدید، نه با پرداختن به آبادی‌های حومه‌ای

او به توازن و تعادل، بیش از «کوچک بودن» معتقد بود. لئوپولس مامفورد انسانگرا بود؛ زیرا اعتقاد داشت دنیای ما دارای چنان منابعی است که رفاه اجتماعی همه افراد بشر را تأمین می‌کند و برنامه ریزان باید به جای راه‌های غیرانسانی سوداگری جهانی، با تفکر و اندیشه به ایجاد محیط گرم و صمیمانه اجتماعی، میان مردم بپردازند، همه ناملایمات بشری از حکومت‌های خودکامه سرچشمه می‌گیرد. مامفورد با گرایش به چپ آمریکایی، موجب پیدایش «احزاب سبز» در اروپای غربی شد و برای سالم سازی محیط‌های شهری، ارائه‌ی حمل و نقل ارزان قیمت و ایجاد دبیرستان، دبستان، درمانگاه و بیمارستان‌های رایگان و ارزان قیمت را پیشنهاد کرد و بر ساخت باغ‌شهرها، ایجاد تعادل در میان فناوری مناسب و انسانی پافشاری نمود.

معرفی کتاب

ندا آزادی

دیدگاههای نو در جغرافیای شهری (جلد اول)

نویسنده: دکتر حسین شکوهی

ناشر: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی
دانشگاه‌ها (سمت) پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم
انسانی

قیمت: ۶۴ هزار تومان

«دیدگاههای نو در جغرافیای شهری»

شک نکنید که هیچ شاخه‌ای جز جغرافیا تا این حد با
شهر و زندگی شهری برخورد ندارد؛ پس این کتاب یکی
از مهم‌ترین کتابهایی است که در رشته مهندسی
شهرسازی باید مطالعه شود.

این کتاب دارای دوازده فصل بوده که در هر فصل، به
موضوعات مختلف و کاربردی در شهرسازی پرداخته
شده است.

این کتاب همه ابعاد شهرسازی را مورد بررسی قرار داده
که عبارتند از؛ جغرافیای شهری (این که از نظر تاریخی
و جغرافیایی شهرها را بررسی کرده، اقتصادی، سیاسی و
جغرافیای دانان مختلف، نقش دولت‌ها، اقتصاد کلان و...)
جغرافی دانان مختلف، مفاهیم شهری (شهرگرایی،
شهرنشینی، ویژگی‌های شهرها) و مفهوم بیشتر کلمات
مهم که در شهرسازی به کار می‌رود.

توضیح مکتبهای مهم از جمله ساختار گرایی، کلاسیک
جدید، زندگی شهری در دوره‌های تاریخی، توضیح نظریه

های مختلف، توضیح مورفو‌لوزی‌های گوناگون، بررسی
کامل مادر شهرها و ویژگی‌های آنها، منطقه‌بندی شهری
از ابعاد مختلف، روابط شهرها و روستاهای، بررسی
ارتباطات سیستم‌های شهری و عوامل موثر بررسی شهر
در تمام ابعاد سیاسی و تاریخی و اجتماعی جامعه،
سیستم‌های سکونتگاهی و بررسی تمکن زدایی در
شهرها.

نظریه‌های اجتماعی و شهرگرایی پرداختن به شهر از
تمام ابعادها به طور مثال شهر یک جنگل شهر به عنوان
بازار و ...، ساخت اکولوژیک شهر که ساختارهای مختلف
را برای شهرها توضیح می‌دهد و داری نتیجه‌گیری
است.

کتاب دیدگاههای نو در جغرافیای شهری، از دیدگاه یک
شهرساز از نظر کامل بودن در رتبه اول قرار می‌گیرد؛ زیرا
در برگیرنده‌ی همه موضوعات جغرافیایی، اجتماعی،
سیاسی و تاریخی است که بسیار مفید می‌باشد.

لازم است که هر شخص در این رشته، کتاب را بخواند.

توضیحات نویسنده: حسین بیکزاده شکوهی، (زاده ۹
آذر ۱۳۱۲ خورشیدی در تبریز - درگذشت ۲۸ شهريور
۱۳۸۴ خورشیدی در تهران) جغرافی دان معاصر ایرانی و
بنیان‌گذار گروه جغرافیای دانشگاه ملی سابق (شهید
بهشتی)، عضو پیوسته فرهنگستان علوم و استاد سابق
دانشگاه تربیت مدرس است.

جامعه‌شناسی تهران

پایه‌گذار: دکتر فریده معنار

فریده معنار

«جامعه‌شناسی شهر»

نویسنده: فریده ممتاز

ناشر: شرکت سهامی انتشار

جامعه‌شناسی شهر؛

این کتاب به موضوعات علوم اجتماعی، مطالعات اجتماعی، جمیعت‌شناسی، جامعه‌شناسی و جامعه‌شناسی شهری و روستایی می‌پردازد و آنها را مورد بررسی قرار می‌دهد.

مؤلف در کتاب خود، تئوری‌های غربی جامعه‌شناسی را بررسی می‌کند.

کتاب جامعه‌شناسی شهر، مباحث مختلفی دارد از جمله؛ تاریخ پیدایش شهر، بررسی شهر قبل از انقلاب صنعتی، شهری شدن در آغاز انقلاب صنعتی، شهری شدن بعد از انقلاب صنعتی و مشکلاتی که به وجود آورده، شهرهای صنعتی، شهر در کشورهای توسعه نیافته، شهرنشینی در ایران، نظریه‌های جامعه‌شناسی شهری، برنامه‌ریزی شهری.

کتابی با توضیحات مختصر و مفید بررسی تئوری‌های غربی است.

شهرسازی تخیلات و واقعیات:

مؤلف: فرانسواز شوای

مترجم: دکتر سید محسن حبیبی

ناشر: انتشارات دانشگاه تهران

قیمت: ۳۹ هزار تومان

«شهرسازی تخیلات و واقعیات»

این کتاب به بررسی موضوعات الگوهای مختلف شهری، از جمله ترقی‌گرها، فرهنگ‌گرها و شهرهای بی الگو می‌پردازد.

فصلهای مختلف این کتاب را نام می‌بریم تا بیشتر با موضوعات و نوع آن آشنا شویم؛

پیش شهرسازی ترقی‌گرا، پیش شهرسازی فرهنگ‌گرا، پیش شهرسازی بی الگو، شهرسازی ترقی‌گرا، شهرسازی فرهنگ‌گرا، شهرسازی طبیعت‌گرا، سرزمین فن، شهرانسان و فلسفه شهر.

کتابی تاریخی، اجتماعی و بسیار کامل و مفید است که در درس شهرشناسی به افراد کمک می‌کند.

توضیحات نویسنده، سید محسن حبیبی، استاد تمام رشته شهرسازی در دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران بود. برخی نشریات از وی به عنوان «پدر شهرسازی ایران» یاد کرده‌اند.

شهرسازی
تخیلات و واقعیات

دانشگاه تهران
جای هشتم

ترجمه: دکتر سید محسن حبیبی

تألیف: فرانسواز شوای

شهر در بستر تاریخ:

مولف: لوئیز ممفورد

مترجم: احمد عظیمی بلوریان

ناشر: رسا

قیمت: ۸۵ هزار تومان

«شهر در بستر تاریخ»

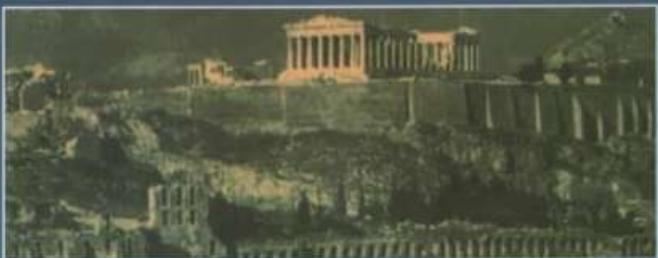
کتابی با ژانر تاریخی که بخش مهمی از آن، به تشریح فلسفه تاریخ یونان می‌پردازد.

این کتاب، به اوضاع اجتماعی این کشور پیش از اسکندر و دوره پس از آن اختصاص یافته است.

زمامداری اسکندر، نقطه شکستگی میان فرهنگ یونانی، از کانون اندیشه جهانی هلنی و تغییر شکل آن برمحور مادیگری روم است.

(Lewis Mumford ۱۸۹۵ - ۲۶ ژانویه ۱۹۹۰) توضیحات نویسنده: لوئیس مامفورد

متفسر و شهرساز سده بیستم، اهل ایالات متحده آمریکا که شهرت وی بیشتر به واسطه دیدگاه انسان گرایانه و بشردوستانه‌ای بود که در آثار خود ارائه داده است.

شهر در بستر تاریخ

خاستگاه‌ها، دگرگونی‌ها و دورنمای آن

مدنیت و جامعه مدنی در بستر تاریخ

کفتاری در پیدایش، شکل‌گیری و توسعه جامعه مدنی

تألیف

لوئیز ممفورد

ترجمه

دکتر احمد عظیمی بلوریان

آدرس کanal تلگرام انجمن: T.me/usurbanism
آدرس صفحه اینستاگرام انجمن: Usc.urbanism
پل ارتباطی: Usurbanism@gmail.com